

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ZVLÁDÁNÍ STRESU PŘI MIMOŘÁDNÝCH
UDÁLOSTECH**

Autor práce: Jan Paukner, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Štěpánu Kavanovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

PAUKNER, J. *Zvládání stresu při mimořádných událostech : bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2017. 66 s. Vedoucí práce : Mgr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Klíčová slova: integrovaný záchranný systém, mimořádná událost, povodně, stres, typy neštěstí, psychologická pomoc.

Bakalářská práce pojednává o zvládání stresu při mimořádných událostech. Rozebírá následky stresu a jeho léčení. Zaměřuje se na integrovaný záchranný systém. Pojednává o poskytnutí psychické i psychologické pomoci. Zabývá se mimořádnými událostmi a typy neštěstí. Následně je provedena analýza chování lidí při povodni ve městě Blatná v roce 2002. Práce shrnuje poznatky od zkoumaného vzorku obyvatel a přibližuje pomoc dobrovolných organizací postiženým lidem po povodni. Nabízí možná vylepšení některých řešení týkajících se pomoci obyvatelům po povodni. Zkoumá, jaká byla připravenost obyvatel na povodeň v roce 2002. Analyzuje připravenost obyvatel po zkušenostech s povodní. Snaží se řešit otázku odpovědnosti za vzniklou situaci. Zamýšlí se nad pozitivními i negativními aspekty pomoci.

ABSTRACT

PAUKNER, J. *Coping with Stress in Emergency Situations* : *bachelor thesis*.
České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2017. 66 s.
Supervisor : Mgr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Key words: integrated rescue service, disturbing event, floods, stress, types of disasters, psychological help.

This bachelor thesis is focused on managing stress connected to disturbing events. It analyses the stress aftermath and its healing. It aims at the integrated rescue service. It is focussed on offering psychic and psychological help. It deals with disturbing events and the types of disasters. Afterwards it analyses human behaviour during the flood in the year 2002. The data from analysed sample of people are summarized. The thesis outlines the help of non – profit volunteering organizations to afflicted people after the flood. It introduces improvements on some of the solutions related to the help to people after the flood. The preparedness of the people against the flood in 2002 was examined. It analyses the preparedness of the people against the flood after experience with flood in 2002. It attempts to solve the question of responsibility for the situation emerged. The positive and negative aspects of help are contemplated.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Člověk a mimořádné události	10
2.1 Typy neštěstí.....	11
2.2 Integrovaný záchranný systém	13
2.3 Právní předpisy IZS	13
2.4 Základní složky IZS a ostatní složky IZS	14
Koordinace složek IZS při společném zásahu	15
Operační a informační středisko IZS	15
2.5 Koordinace na místě zásahu velitelem zásahu	16
2.5.1 Oprávnění velitelé zásahu a štáb velitele zásahu	16
2.5.2 Štáb velitele zásahu	17
2.5.3 Velitelé a vedoucí dalších složek IZS	17
2.5.4 Organizace a členění na místě zásahu	18
2.5.5 Informace o operační a strategické koordinaci složek IZS	18
3 Stres	19
3.1 Adaptační syndrom.....	19
3.2 Znaky psychického traumatu.....	20
3.3 Akutní reakce na stres	20
3.4 Posttraumatická stresová reakce.....	21
4 Posttraumatická péče o zaměstnance policie	23
4.1 Pomoc při překonání traumatické události	24
4.2 Rozlišení opatření CISM	24
4.3 Krizová intervence	25
4.3.1 Zranitelné skupiny obyvatel.....	26
4.3.2 Časový průběh vyrovnání se s neštěstím	27
5 Blatná povodeň 2002	29
5.1 Pomoc při povodni	29
5.2 Přehled poškozených nemovitostí	30
5.3 Srovnání povodně 21. června 1895 s povodní 2002.....	31
6 Vlastní šetření.....	33
6.1 Komunikace s vybranými občany	33
7 Analýza výsledků šetření	41
Závěr.....	44

Seznam použitých zdrojů	45
Seznam zkratk	47
Seznam tabulek a grafů	48
Seznam příloh	49

Úvod

Problematika tématu zvládnání stresu při mimořádných událostech je v současné době aktuální. Se zvládnáním stresu se můžeme setkat u lidí, které mimořádná událost postihla. Psychická traumata u nich přetrvávají a mají na danou událost vzpomínky. S mimořádnou událostí se musí vyrovnávat i osoby, jež danou pomoc poskytují. Zmíněné osoby, jsou součástí integrovaného záchranného systému.

Mezi cíle zvládnání stresu patří mimo jiné i podíl na snižování zátěže jak postiženým jedincům, tak i pomáhajícím složkám. Za posledních několik let se lze v naší společnosti setkat s nárůstem citlivosti člověka na přírodní a uměle vytvořené katastrofy. Ve světě vzrůstá obava z terorismu. Z tohoto jevu vyplývá lokální válka na různých místech světa a s ní spojené psychické následky na obyvatelstvu.

Bakalářská práce rozebírá předcházení a zejména řešení stresové situace při mimořádných událostech a následnou pomoc obětem, ale i pomáhajícím, u kterých stres přetrvává delší časové období. Ze statistiky v České republice vyplývá, že nejvíce našemu státu hrozí přírodní katastrofy. Ze živelných pohrom jsou nejčastější formou ohrožení v ČR opakující se povodně. Povodňovou problematiku a pomoc při povodni na katastrálním území obce Blatná porovnávám z hlediska dějin města Blatné až do současnosti. V další části práce rozebírám pomoc psychosociálního intervenčního týmu a možné dopady na účastníky stresové události. Od roku 2002 se dostávají do popředí složky integrovaného záchranného systému jako nástroje pro záchranu osob a likvidaci následků mimořádných událostí, které svého velkého ocenění dosáhly prací při povodních v roce 2002. V integrovaném záchranném systému (dále jen „IZS“) jsou zapojeny složky, které tvoří hasičský záchranný sbor, Policie ČR a zdravotní záchranná služba. Mimořádná situace je faktor, který klade na tyto lidi nemalé nároky. Mezi fyzickou a psychickou zátěží existuje spojitost. Nemůžeme je posuzovat odděleně. I člověk, který je fyzicky na výborné úrovni, nemusí podat plný výkon, pokud není psychicky vyrovnán. Z druhé strany pak je člověk, jenž je sice psychicky vyrovnán, ale bez dostatečného výcviku nezvládne fyzické zatížení. Domnívám se, že stresu je třeba věnovat zvýšenou pozornost a snažit se o jeho redukci. Dané téma je i široce zastoupené v odborné literatuře, ať již pohledem laika či pohledem odborníků z různých oborů.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je zjistit a charakterizovat stresové situace a jejich individuální řešení při povodních na katastrálním území obce Blatná v roce 2002. Je nezbytné upozornit na významnou úlohu složek IZS a zdůraznit jejich vzájemnou koordinaci. Dále z hlediska profesionální pomoci najít další rezervy při poskytování pomoci týkající se hlavně psychické pomoci a předcházení stresové situace postižených lidí při povodni. Zjistit pohled záchranářů na nařízenou evakuaci, její vyhodnocení a vyskytující se problémy. Objasnit pojem krizová intervence. V práci je nutné zmínit se i o jiných typech neštěstí, které významně zasahují do života obyvatel, zejména druhy živelných událostí v různém rozsahu. Je třeba upozornit na důležitost ekonomické vyspělosti státu, který pak následně dokáže řešit přírodní katastrofy rychleji a lépe.

Hlavním úkolem mé práce je objasnit chování postižených obyvatel při povodni i po delším časovém období. Pochopit jejich jednání, vysvětlit způsob reakce na danou situaci, případně sdělit, jak oni sami hodnotí své reakce. Nabídnout řešení přetrvávající posttraumatické stresové poruchy. Z archivních materiálů zjistit obraz prezentace mimořádné události v tisku a ohlas na ně od obyvatel, kterých se týkala povodeň po delším časovém období, kdy již nejsou v bezprostředním ohrožení.

Pro tyto údaje chci použít sběr dat pomocí jedné z metod kvalitativního výzkumu a to případovou studii kazuistiku zkoumáním události, rolí a vztahů mezi obyvateli při povodni. Pomocí komparativní metody porovnat shodu, podobnost, ale i odlišnost pocitů zkoumaného vzorku obyvatel. Bude použita případová studie typu zkoumání programů událostí, rolí a vztahů, která se zaměřuje na určitou událost. Při této metodě pomocí rozhovorů, fotografií, dokumentů, úryvků z novin vypracuji analýzu situace vzorku obyvatel při povodni a následně i po ní.

2 Člověk a mimořádné události

Stresové stavy můžeme pozorovat ve zvýšené míře u lidí, jež postihla mimořádná událost, na jakou nebyli připraveni. Mimořádnou událostí se rozumí škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.¹ Obecně se v dnešní době za mimořádnou událost považuje náhlá závažná událost, která způsobuje narušení stability systému s možným ohrožením její bezpečnosti nebo existence. Pojem mimořádná událost je přejat z názvosloví vojenských či policejních složek.² Tento název označuje všechny destrukční děje, které způsobují narušení všeobecně uznávaného normálního stavu hodnocení prostředí či jeho části.

Lidská chování jsou za běžných okolností celkem dobře předpověditelná, reakce se většinou pohybují v mezích určitého očekávání ze strany okolí. Lidské reakce na vnější podněty jsou determinované vnitřními předpoklady, individuálními vlastnostmi a postoji. Také na zátěž reaguje člověk různě, v souladu se svým temperamentem. Ale existují situace, např. náhlé traumatické události, které zasahují hluboce do života každého člověka. I když každá taková situace má svá specifika, dají se popsat určité typické projevy chování a prožívání, které danou situaci provázejí. Porozumět tomu, co se s člověkem děje, může pomoci účinnějšímu zvládnání a tím i zmírnění dopadu působení události na duševní, příp. i tělesné zdraví. Skutečnost člověk běžně vnímá jako známou a předpověditelnou. Ví, že se neštěstí dějí, ale nepředpokládá, že právě jeho může potkat něco mimořádného. Tento důležitý obranný mechanismus, tzv. popření reality, lidem pomáhá k vyrovnání se s různými katastrofami, k nimž dochází v jejich blízkém i vzdálenějším okolí. Události, jež ohrožují naši tělesnou a duševní citlivost, jsou běžnou součástí života stejně jako bolest. Bolest a utrpení patří do lidské společnosti, lidé je prožívají a různými způsoby se s nimi snaží vyrovnat. Traumatizující událost doprovází bezmoc. O úspěšném vyrovnání se s nimi rozhoduje dostatek sociální opory.³

¹ ČESKO. Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*, 2000, částka 73, s. 3461.

² ŘÍHA, Milan, *Živelné pohromy*, Praha, 2006, s. 7.

³ ŘÍHA, Milan, *Živelné pohromy*, Praha, 2006, s. 8-11.

2.1 Typy neštěstí

Naše reakce na neštěstí a na stresovou situaci je dána vnitřními předpoklady, vlastnostmi a temperamentem. Existují však situace, které tak náhle a hluboce zasahují do života člověka, jehož psychika se ocitá v přímém ohrožení stresem. Na oběť neštěstí působí řada faktorů, které působí na její psychický stav. Zasažený člověk se může cítit osamocen, panuje-li kolem něj o události mlčení. Osamocené neštěstí si však téměř nedovedeme představit. Každé se dotýká řady lidí, obětí, pachatele, svědků, aj. Pro potřebu třídění volíme jako základní jednotku neštěstí individuální, kdy se přímou obětí stává jednotlivec. Řadíme sem znásilnění a dále zkušenost, kdy je člověk mučen nebo držen jako rukojmí nebo kdy je obětí loupežného přepadení. Pokud neštěstí nebo traumatizující událost zasáhne skupinu nebo větší celky obyvatelstva, mluvíme o hromadných neštěstích a katastrofách.⁴

Hromadné neštěstí omezené postihující nejvíce 10 zraněných nebo zasažených, z nichž jeden je v kritickém stavu. Likvidace následků této události je řešena ve spolupráci s několika výjezdovými skupinami a posilovými prostředky okresu pro transport raněných. Traumatologické plány aktivovány nejsou.⁵

Hromadné neštěstí rozsáhlé postihuje více jak 10 zraněných nebo zasažených a nepřekračuje 50 zranění nebo zasažení. Tento stav nejsou schopna v daném čase kapacitně řešit zdravotnická zařízení příslušné spádové oblasti. Pro likvidaci následků je nezbytná aktivace poplachových, havarijních a traumatologických plánů.⁶

Katastrofa je náhle vzniklá mimořádná událost velkého rozsahu, která má za následek více než 50 postižených bez rozdílu počtu mrtvých, těžce zraněných či lehce zraněných. Vyznačuje se náhlým a nečekaným vznikem, bývá nedostatek času na rozhodování a řízení prací i nedostatek personálu a prostředků, případně hrozí vznik epidemií. Katastrofy dále třídíme na havárie, které vznikají v souvislosti s provozem řízeným lidmi, a na živelné pohromy, jež vznikají působením ničivých přírodních sil.⁷

⁴ BAŠTECKÁ, B., et al., *Terénní krizová práce, psychosociální intervenční týmy*, Praha, 2005, s. 14.

⁵ ŠTĚTINA, J., et al., *Zdravotnictví a integrovaný záchranný systém při hromadných neštěstích a katastrofách*, Praha, 2014, s. 45.

⁶ ŠTĚTINA, J., et al., *Zdravotnictví a integrovaný záchranný systém při hromadných neštěstích a katastrofách*, Praha, 2014, s. 45.

⁷ BAŠTECKÁ, B., et al., *Terénní krizová práce, psychosociální intervenční týmy*, Praha, 2005, s. 15.

Tabulka 1 srovnává Českou republiku se Spolkovou republikou Německo s klasifikací jednotlivých hromadných neštěstí a katastrof.

Tabulka 1: Srovnání klasifikace Česká republika- Spolková republika Německo⁸

	ČR	Německo
nehoda	2-5	2-5
hromadné neštěstí omezené	<10	
hromadné neštěstí rozsáhlé	<50	<100
katastrofa	>50	>100

Velký stres vyvolávají živelné pohromy, které ohrožují obyvatele. Podle statistiků přichází každý stotisící člověk o život v důsledku živelné pohromy. Pohromy postihují pevninu, vodstvo i atmosféru. Živelné pohromy zaútočí většinou najednou, často zcela neočekávaně, zpusťují určitá území, zničí obydlí, majetky, komunikace a zdroje obživy. Po jedné velké pohromě obvykle následuje další, hladomor, nákazy, nekontrolovatelný pobyt obyvatel, únik toxických látek, požáry nebo poruchy energetických sítí. Lidská společnost je dnes mnohem zranitelnější, protože se značně zvýšil počet obyvatel naší planety a byla vybudována technická díla, která zvyšují zranitelnost konkrétních míst.⁹

U přírodních katastrof je rozsah majetkových škod i ztrát na lidských životech ovlivněn technologickou vyspělostí oblasti. Ekonomická vyspělost země je jedním z faktorů, které se podílejí na snížení počtu obětí při katastrofách. Jako příklad můžeme uvést srovnání zemětřesení v Arménii (1988) a v oblasti San Franciska (1989). V prvním případě si zemětřesení vyžádalo mnohonásobně více lidských životů. To souviselo s konstrukcí budov, připraveností na zemětřesení a dostupnými zdroji k záchranným pracím. Jiným příkladem pozitivního vlivu technologických opatření je situace v Nizozemsku, kde se od tragických záplav v roce 1953, které si vyžádaly 1 500 obětí, již nikdy obdobná katastrofa neopakovala díky stavbě ochranných hrází. Připravenost, pomoc a opora však nejsou jen záležitostí technologie a organizace.

⁸ ŠTĚTINA, J., et al., *Zdravotnictví a integrovaný záchranný systém při hromadných neštěstích a katastrofách*, Praha, 2014, s. 45.

⁹ ŘÍHA, Milan, *Živelné pohromy*, Praha, 2006, s. 8-9.

Dopady každého neštěstí, krizové události a katastrofy mají významný psychosociální aspekt. Jejich závažnost nebo potřeba odpovídající pomoci by neměly být podceňovány jen proto, že nejsou snadno vyčíslitelné.¹⁰ Psychické následky stresu na obyvatelích postižených oblastí jsou někdy srovnatelné s následky materiálních škod, které se v ekonomice méně vyspělých států těžko řeší. Na léčení psychických problémů zde finanční prostředky nestačí.

2.2 Integrovaný záchranný systém

Nedílnou součástí a prevencí na dobré zvládnutí stresové situace při mimořádné události se stal záchranný integrovaný systém. Integrovaný záchranný systém je určen pro koordinaci záchranných a likvidačních prací při mimořádných událostech včetně havárií a živelných pohrom. IZS vznikl z každodenní činnosti záchranářů, kteří společně řeší hromadné havárie, nehody a živelné pohromy, kdy je třeba organizovat společnou činnost všech, kdo mohou pomoci svými prostředky a silami k záchraně osob, zvířat, majetku nebo životního prostředí. Je to systém spolupráce a koordinace složek, orgánů státní správy a samosprávy, fyzických i právnických osob při společném provádění záchranářských a likvidačních prací.¹¹

IZS není institutem, sborem, sdružením ani právnickou osobou. Jde o systém spolupráce s modelovými postupy součinnosti mezi jednotlivými složkami IZS. Výjimkou a zčásti institucí IZS se od roku 2004 staly informační a operační střediska, což jsou dispečerským způsobem organizovaná zařízení pro příjem tísňového volání na jednotné evropské číslo 112. Tato centra jsou autonomní součástí hasičských záchranných sborů, které je personálně a materiálně zabezpečují.¹²

2.3 Právní předpisy IZS

Právní úprava oblasti IZS vychází z ustanovení Ústavy ČR a Listiny, z ústavního zákona o bezpečnosti České republiky (č. 110/1998 Sb.). Působnost v oblasti IZS je kompetenčním zákonem (č. 2/1969 Sb.) svěřena Ministerstvu vnitra, které je také gestorem právní úpravy IZS. Celá část IZS je pokryta zákonem č. 239/2000 Sb. o

¹⁰ KOHOUTEK Tomáš, ČERMÁK Ivo, *Psychologie katastrofické události*, Praha, 2009, s. 19-20.

¹¹ SKALSKÁ, K. et al., *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana*, Praha, 2010, s. 7.

¹² SKALSKÁ, K. et al., *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana*, Praha, 2010, s. 7.

integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a jeho dvěma provádějícími vyhláškami a provádějícím nařízením vlády. Právní úprava v oblasti IZS vznikla společně s krizovým zákonem (č. 240/2000 Sb.) a zákonem o hospodářském opatření pro krizové stavy (zákon č. 241/2000 Sb.). Tyto tři zákony jsou propojeny množstvím odkazů a souvislostí.¹³

Základní právní předpis pro IZS je zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zákon o IZS řeší působnosti, oprávnění a povinnosti všech subjektů, kteří řeší přípravu na mimořádné události při záchranných a likvidačních pracích a ochraně obyvatelstva. Pravidla ze zákona o IZS jsou platná, i když je vyhlášen některý z tzv. krizových stavů. Zákon o IZS je využíván, když je zapotřebí součinnost více složek IZS. Zákon IZS se naopak nevztahuje na předcházení mimořádných událostí a ani na obnovu území postiženého mimořádnou událostí.¹⁴

Vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech integrovaného záchranného systému, ve znění vyhlášky č. 429/2003. Vyhláška o IZS se mimo jiné zabývá zejména koordinací záchranných a likvidačních prací, činností operačních středisek IZS a dokumentací IZS. Vyhláška je dále rozhodujícím předpisem pro územní havarijní plánování a pro vnější havarijní plány jaderných elektráren.

Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. Tato vyhláška je zaměřena výhradně na oblast ochrany obyvatelstva, definuje činnosti jako je evakuace, varování, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva.

Nařízení vlády č. 463/2000 Sb., o stavení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právními osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva, ve znění nařízení vlády č. 527/2002 Sb.

2.4 Základní složky IZS a ostatní složky IZS

Základními složkami IZS podle § 4 odst. 1 zákona o IZS jsou Hasičský záchranný sbor ČR a jednotky požární ochrany zařazené v plošném pokrytí území kraje,

¹³ SKALSKÁ, K. et al., *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana*, Praha, 2010, s. 9.

¹⁴ SKALSKÁ, K. et al., *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana*, Praha, 2010, s. 9.

Policie ČR a zdravotnická záchranná služba ČR¹⁵. Tyto složky jsou schopny rychle a nepřetržitě zasahovat, mají celoplošnou působnost na území celého státu, obsluhují linku tísňového volání.

Ostatní složky IZS podle § 4 odst. 2 zákona o IZS jsou vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil (Armáda ČR), ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory (např. městská policie), ostatní záchranné sbory (Báňská záchranná služba), orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby (např. tzv. komunální služby) a zařízení civilní obrany.¹⁶ Důležitými ostatními složkami IZS jsou i neziskové organizace a sdružení občanů, která se zabývají záchrannými pracemi např. horská služba, vodní záchranná služba, speleologickou záchrannou službu.

Koordinace složek IZS při společném zásahu

Každá organizace při svém chodu využívá oprávnění k rozhodování od vedoucího pracovníka po běžného dělníka nebo úředníka. Každé použití IZS se děje v rámci operačního řízení a v právních předpisech jsou zakotvena oprávnění operačních středisek IZS, oprávnění velitele zásahu, oprávnění starosty obce s rozšířenou působností, hejtmána kraje a Ministerstva vnitra při koordinaci záchranných a likvidačních pracích.¹⁷

Operační a informační středisko IZS

Základní složka IZS má vlastní operační středisko, které je schopné nepřetržitě realizovat komunikaci s vnějším světem. Operační střediska jsou schopna přijímat tzv. tísňová volání (150, 155, 158). Operační a informační střediska, jež jsou zastoupena ve všech krajských městech, IZS mají na starosti Hasičské záchranné sbory krajů, dále jsou v krajských městech zřízena technická centra tísňového volání, primárně určena k přijímání jednotného evropského čísla tísňové linky 112. Tato centra jsou technicky dobře vybavena, a proto mohou informaci předat všem základním složkám IZS.¹⁸

¹⁵ ČESKO. Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika, 2000, částka 73, s. 3461.*

¹⁶ ČESKO. Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika, 2000, částka 73, s. 3462.*

¹⁷ SKALSKÁ, K. et al., *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana*, Praha, 2010, s. 15.

¹⁸ SKALSKÁ, K. et al., *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana*, Praha, 2010, s. 15.

2.5 Koordinace na místě zásahu velitelem zásahu

Za místo zásahu se považuje prostor, kde se mimořádná událost projevuje svými účinky nebo kde se mimořádné události předpokládají. Za tyto záchranné a likvidační práce odpovídá velitel zásahu, kterým je pokud zvláštní zákon nestanoví jinak hasič-velitel jednotky požární ochrany s právem přednostního velení podle zvláštního právního předpisu vyhláška č. 247/2001 Sb. Velitelem může být i velitel jednotky Sboru dobrovolných hasičů obce. Velitel zásahu řídí provádění záchranných a likvidačních prací a koordinuje činnost složek IZS na místě zásahu.¹⁹

2.5.1 Oprávnění velitelé zásahu a štáb velitele zásahu

Velitel zásahu má ze zákona o IZS pravomoc:

- zakázat nebo omezit vstup osob na místo zásahu a nařídit, aby místo zásahu opustila osoba, jejíž přítomnost na místě není potřebná, nařídit evakuaci osob, popřípadě nařídit jiná dočasná omezující opatření k ochraně života, zdraví, majetku a životního prostředí,
- nařídit bezodkladné provádění nebo odstraňování staveb, terénních úprav za účelem zmírnění nebo odvrácení rizik vzniklých mimořádnou událostí,
- vyzvat fyzické nebo právnické osoby k poskytnutí součinnosti osobní nebo věcné pomoci,
- zřídit štáb velitele zásahu jako svůj výkonný orgán a určit náčelníka a členy štábu. Členy štábu jsou zejména velitelé a vedoucí složek integrovaného záchranného systému. Dále to mohou být fyzické nebo právnické osoby, se kterými složky integrovaného systému spolupracují,
- rozdělit místo zásahu na sektory, popřípadě na úseky a stanovit jejich velitele.²⁰

¹⁹ SKALSKÁ, K. et al., *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana*, Praha, 2010, s. 16.

²⁰ SKALSKÁ, K. et al., *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana*, Praha, 2010, s. 16.

2.5.2 Štáb velitele zásahu

Štáb, který má velitel zásahu ustanovit jako nástroj koordinace složek IZS a svůj výkonný orgán na místě zásahu, má zpravidla následující strukturu:

- náčelník štábu,
- člen štábu pro spojení,
- člen štábu pro tyl,
- člen štábu pro analýzu situace na místě zásahu,
- člen štábu pro nasazení sil a prostředků,
- zástupce složek IZS, v případě zásahu integrovaného záchranného systému,
- pomoci členům štábu.²¹

Náčelník štábu odpovídá za činnost štábu. Navrhuje veliteli zásahu složení štábu, zastupuje velitele zásahu za jeho nepřítomnosti a zajišťuje na místě styk s veřejností. Dále člen štábu pro spojení zajišťuje spojení koordinace na místě zásahu mezi jednotkami a složkami integrovaného záchranného systému a spojení s příslušným operačním střediskem. Člen štábu pro tyl organizuje materiální zabezpečení jednotek, včetně podmínek péče o hasiče a osoby vyzvané k poskytnutí osobní pomoci, evidenci výdajů a nákladů na zásah a poskytování neodkladné péče osobám postiženým mimořádnou událostí. Člen štábu pro analýzu situace na místě zásahu provádí analýzu situace na místě zásahu za účelem přípravy rozhodnutí velitele zásahu. Člen štábu pro nasazení sil a prostředků organizuje součinnost jednotek a složek integrovaného záchranného systému na místě zásahu a jejich evidenci.²²

2.5.3 Velitelé a vedoucí dalších složek IZS

Velitelé nebo vedoucí dalších složek IZS působících na místě zásahu mají nedotčenou velitelskou pravomoc vůči členům své složky. Pokud je zřízen štáb velitele zásahu, jsou do něj začleněni.²³

²¹ SKALSKÁ, K. et al., *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana*, Praha, 2010, s. 17.

²² SKALSKÁ, K. et al., *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana*, Praha, 2010, s. 17.

²³ SKALSKÁ, K. et al., *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana*, Praha, 2010, s. 18.

2.5.4 Organizace a členění na místě zásahu

Členění na úseky a sektory se místo zásahu v případě potřeby člení podle svého účelu. Může být vytyčen nástupní prostor, prostor pro odpočinek a další. Základním předpokladem úspěchu většiny velkých zásahů je udržení organizovanosti činnosti záchranářů. Pokud v místě zásahu dojde k uvolnění nebezpečné látky, používá se další způsob členění místa zásahu na tzv. nebezpečnou zónu a vnější zónu. V nebezpečné zóně musí pracovat jen záchranáři vybavení ochrannými pomůckami. Ve vnější zóně probíhá dekontaminace osob, které přicházejí z vnější zóny.²⁴

2.5.5 Informace o operační a strategické koordinaci složek IZS

Operační a informační středisko IZS povolává na žádost velitele k zásahu ostatní složky IZS, případně ve spolupráci s operačními středisky dalších základních složek IZS (Policie ČR a ZZS) povolává síly a prostředky těchto dvou složek IZS.²⁵

²⁴ SKALSKÁ, K. et al., *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana*, Praha, 2010, s. 19.

²⁵ SKALSKÁ, K. et al., *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana*, Praha, 2010, s. 19.

3 Stres

Cílem bakalářské práce je charakterizovat stresové situace při mimořádných událostech. V praktické části práce pak tyto situace vysvětlit na vybraných občanech, kterých se povodeň v Blatné nejvíce týkala. Stres vnímáme z pohledu laika či pohledu odborníka z různých oborů. Sjednocujícím prvkem je ohrožení či narušení integrity. Za otce stresové teorie považujeme Hanse Seley. Narodil se ve Vídni, gymnázium absolvoval v Komárně a vystudoval Německou univerzitu v Praze. Zde také až do roku 1932 působil na ústavu patologie.²⁶

Člověk je neustále vystaven podnětům, na něž musí reagovat. Některé mají podobu zátěže, se kterou se musí vyrovnat. Stresem se označuje nespecifická odpověď organismu na jakoukoliv zátěž, jež je na něj kladena. Je výsledkem interakce mezi určitou silou působící na člověka a schopností organismu odolat tomuto tlaku.

3.1 Adaptační syndrom

Zahrnuje tři fáze:

1. fáze poplachová je náhlé narušení vnitřního prostředí organismu-je provázeno silnou excitací, především sympatické soustavy, a zvýšením sekrece hormonů dřeně nadledvinek,
2. fáze rezistence, kdy je adaptace na stres maximální-organismus si na stresující podnět zvyká,
3. fáze vyčerpání, která nastává, jestliže je získaná rezistence nedostatečná-výsledkem může být celkové selhání adaptační a regulační schopnosti.

Stresující vliv podnětu či zátěžové situace na konkrétní osobu má vždy individuální charakter. V oblasti psychosociálního stresu hrají důležitou roli faktory, jako význam události, možnost sociální opory a zejména osobní charakteristiky osobnosti. S pojmem stresu je úzce spojen termín coping mechanismu, pojem, který zahrnuje nejrůznější formy vyrovnávání se se zátěží. Vyjadřuje také adaptační kapacitu jedince, jeho schopnost přizpůsobit se změnám.²⁷

²⁶ BARTŮŇKOVÁ, S., *Stres a jeho mechanismy*, Praha, 2010, s. 11.

²⁷ VODÁČKOVÁ, D. et al., *Krizová intervence*, Praha, 2012, s. 359-360.

3.2 Znaky psychického traumatu

Psychické trauma vzniká působením extrémně stresujícího zážitku, nebo dlouhotrvající stresující situace, které mají tyto charakteristiky:

- příčina přichází z vnějšku,
- je extrémně děsivá,
- navozuje prožitek ohrožení života,
- navozuje pocity bezmocnosti.

Zažívá-li člověk takto vyhocenou situaci, jeho adaptační mechanismy selhávají. Navozuje se stav akutní reakce na stres.²⁸

3.3 Akutní reakce na stres

Obvykle se tak označují fyziologické změny a změny chování, které nastávají poté, co se traumatizující podnět objevil nebo v následných 2 - 3 dnech. Podstatou této reakce jsou obranné a ochranné reakce, které mobilizují zbylé síly jedince. Při této reakci se děje i biochemická změna v našem organismu, která ovlivňuje náš vegetativní systém. Aktivní reakcí je rychlá mobilizace sil, aby se člověk mohl bránit aktivně.²⁹ Na člověku můžeme pozorovat tyto změny:

- svalové napětí, často v celém těle,
- zrudnutí v obličeji i jinde na těle,
- pocení, pocity horka,
- zrychlení tepu a dechu,
- psychomotorický neklid,
- klient disponuje neobyčejnou silou,
- výrazné emoce,
- třes rukou,
- agresivní projevy,
- překotné tempo řeči,
- těkavý pohled,

²⁸ VODÁČKOVÁ, D. et al., *Krizová intervence*, Praha, 2012, s. 360.

²⁹ VODÁČKOVÁ, D. et al., *Krizová intervence*, Praha, 2012, s. 360-361.

- častější potřeba močit,
- nesoustředěnost.

Tyto projevy se mohou objevit v různé intenzitě.³⁰

Méně častou reakcí na stres je tzv. reakce pasivní. Je to dokonalá obrana před vnímáním podnětu, kdy se člověk nevědomě chrání před přívalem silných emocí. U tohoto typu obranné reakce můžeme pozorovat:

- ztuhlost, strnulost, omezení pohybu,
- nekoordinovaný pohyb,
- zblednutí, promodráání úst, ledové ruce, ledové nohy,
- zpomalení fyziologických procesů,
- studený pot, chvění se zimou,
- mimika obličeje je minimální,
- neprojevování emocí,
- rozšířené zornice,
- neschopnost cítit tělo,
- časová dezorientace,
- snížená schopnost porozumět verbálnímu sdělení,
- neschopnost navázat oční kontakt,
- někdy může klient budít dojem, že je v nastalé situaci rozumný a statečný, a to proto, že se neprojevuje, ničeho se nedomáhá.³¹

Citlivost člověka vůči traumatické zkušenosti ovlivňuje mnoho faktorů. Patří sem jeho kapacita odolávat zátěži, míra opory, kterou může získat bezprostředně ze sociálního okolí, předchozí zkušenost s traumatem a některé osobní rysy.³²

3.4 Posttraumatická stresová reakce

Posttraumatická stresová porucha se může projevovat měsíce i roky po události, která ji vyvolala.³³ Projevuje se zejména:

³⁰ VODÁČKOVÁ, D. et al., *Krizová intervence*, Praha, 2012, s. 361.

³¹ VODÁČKOVÁ, D. et al., *Krizová intervence*, Praha, 2012, s. 362.

³² VODÁČKOVÁ, D. et al., *Krizová intervence*, Praha, 2012, s. 363.

³³ VODÁČKOVÁ, D. et al., *Krizová intervence*, Praha, 2012, s. 363-364.

- znovuprožíváním traumatu (děsivé sny),
- vyhýbáním se myšlenkám či pocitům spojených s traumatem,
- přetrvávající projevy zvýšené dráždivosti (klient je stále nastražen, zvýšená bdělost, která vyčerpává, nesoustředěnost, přemrštěná úleková reakce na nenadálý podnět).

Součástí posttraumatické reakce také bývá somatizace. Neprožité a nevyjádřené emoce, posilované přetrvávajícím tělesným napětím se pak projevují jako bolesti či tělesné obtíže. Často jsou pozorovány zejména:

- bolesti kosterního svalstva, zejména nohou a zad,
- bolesti hlavy,
- nepříjemné pocity v zažívacích cestách,
- stažení bránice, potíže s dechem,
- výsev oparů, vzplanutí alergií,
- bolesti v hrudníku,
- bolesti a nepříjemné pocity v pánvi a na pánevním dně.³⁴

Tyto fyzické obtíže mohou být doprovázeny neadekvátní únavou.

Předpokládá se, že posttraumatickou stresovou poruchou onemocní spíše lidé, kteří jsou vůči traumatizujícímu podnětu bezmocní. To jsme všichni. Někteří se ale brání iluzí pomoci např. záchranařskou činností a jinou pomocí. Výrazným důsledkem a projevem neštěstí je pomoc.³⁵

³⁴ VODÁČKOVÁ, D. et al., *Krizová intervence*, Praha, 2012, s. 364.

³⁵ BAŠTECKÁ, B., et al., *Terénní krizová práce, psychosociální intervenční týmy*, Praha, 2005, s. 69.

4 Posttraumatická péče o zaměstnance policie

Posttraumatický intervenční tým Policie České republiky poskytuje bezodkladnou primární pomoc a podle potřeby i následnou pomoc v řešení stresových poruch u zaměstnanců policie. Existuje zde i možnost dlouhodobé péče u zaměstnanců pokud to jejich stav vyžaduje. Tato péče se poskytuje na žádost policisty nebo na žádost jeho nadřízeného. Obdobné týmy jsou zavedeny i u ostatních složek, které jsou součástí integrovaného záchranného systému. V mimořádných situacích mohou policisté vykazovat psychické a tělesné příznaky akutní stresové reakce. V Policii České republiky je systém posttraumatické intervenční péče upraven právní normou závazným pokynem č. 129 policejního prezidenta ze dne 14. 11. 2001. V rámci Policie České republiky funguje devět týmů posttraumatické intervenční péče, které jsou určeny pro policisty zařazené v působnosti těchto útvarů. Každý tým řídí koordinátor, který byl jmenován policejním prezidentem. Všichni interventi prošli výcvikem v International Military Sports Council (dále „CISMN“), hraniční zátěž u profesionálních pracovníků způsobuje výskyt neobvyklé silné emocionální reakce a může negativně ovlivnit schopnost dalšího profesionálního zákroku. Dochází k výraznému snížení výkonnosti. K vytvoření pomoci vedly požadavky praxe. Zvýšené riziko existuje hlavně u povolání, jež se zabývají nehodami, katastrofami, kriminalitou. Uvedená problematika se stejně tak týká hasičů, zdravotníků, vojáků a dalších profesí. V rámci resortu Ministerstva vnitra se systém posttraumatické intervenční péče rozvíjí kromě Policie ČR též u Hasického záchranného sboru.³⁶

Riziko posttraumatická stresová porucha (dále „PTSP“) je nezávislé na druhu zásahu. Příznaky se mohou objevit i týdny po události a mohou přetrvávat léta. Z potíží se většina policistů snaží dostat sama. Významně bývá ovlivněn sociální, pracovní a rodinný život. V důsledku traumatické zátěže se někdy objeví i další onemocnění: infarkt myokardu, vysoký krevní tlak, žaludeční vředy, alkoholismus a jiné toxikománie a deprese.³⁷

³⁶ BAŠTECKÁ, B., et al., *Terénní krizová práce, psychosociální intervenční týmy*, Praha, 2005, s. 252-253.

³⁷ BAŠTECKÁ, B., et al., *Terénní krizová práce, psychosociální intervenční týmy*, Praha, 2005, s. 253-254.

4.1 Pomoc při překonání traumatické události

Policista v krajní situaci má mít právo čerpat od svého zaměstnavatele bezplatně a rychle odbornou pomoc zachovávající pravidla mlčenlivosti. Využití služeb krizové intervence musí být pro policistu bezpečné, nemělo by ovlivnit jeho pracovní hodnocení a zařazení. Hlavním cílem krizové intervence je zde předejít psychické traumatizaci. Interventi PTSP jsou v rámci Policie České republiky vyškoleni v metodách CISM, zvládání zátěže pramenící z traumatizující události. CISM je proces orientovaný na prevenci. Má povahu diskuse, podpory strukturovaného setkání a osvěty týkající se stresu.³⁸

4.2 Rozlišení opatření CISM

- školení, vzdělávání, individuální krizová intervence, defusing, debriefing, podpora od rodiny a organizace,
- individuální krizová intervence, kterou lze poskytnout přímo na místě traumatické události, a to:
 - zmírněním podnětů, omezením bezprostředních smyslových vjemů postiženého policisty (např. zakrytí oběti),
 - přijetím krize (nechat jej vyličít událost, jeho pocity),
 - oprávněním hodnocení samotného policisty,
 - vysvětlením zátěže a stresových reakcí,
 - znovuuvedením do činnosti, případně dalšími opatřeními.³⁹

Později lze s jednotlivcem pracovat také formou defusingu nebo debriefingu.

Defusing se využívá pro malé události nebo tam, kde se debriefing bude dělat později. Cílová skupina je malá a složená pouze z těch lidí, kteří společně prožili událost. Doba po události je optimálně 3 – 8 hodin, dělá se bezprostředně po návratu z nasazení, dříve než dotyčný opustí služebnu. Provádí se v bezpečném prostředí chráněné klidné místnosti okolo stolu, bez časového nátlaku, ale ne déle než 30 minut.

³⁸ BAŠTECKÁ, B., et al., *Terénní krizová práce, psychosociální intervenční týmy*, Praha, 2005, s. 255.

³⁹ BAŠTECKÁ, B., et al., *Terénní krizová práce, psychosociální intervenční týmy*, Praha, 2005, s. 255.

Je důležité vyloučit záměnu situace s vyšetřováním události. Jeho cílem je zklidnění-rychlé snížení intenzity na stres.⁴⁰

Debriefing je strukturovaný rozhovor, využívající potenciální skupiny. Obecnou podstatou je dát dohromady skupinu lidí, kteří prošli stejnou traumatickou událostí, a vést rozhovor tak, aby svou zkušenost sdíleli, mluvili o svých reakcích a aby přijali, že jsou to přirozené reakce na nenormální situaci. Provádí se teprve tehdy, kdy člověk již není ve fázi šoku a je schopen prožité myšlenky zpracovávat. Zpravidla se rozhovor vede 6 – 10 dní po akci. Rozhovor vede psycholog. Závazné je spolupůsobení kolegů (např. policisty, hasiče, zdravotníka). Sezení se uskuteční v kruhu. Nikdy se neprovádí pod časovým tlakem. Každý hovoří jen za sebe, nikdo nesmí být k tomu, aby hovořil nucen. Neprovádějí se žádné záznamy. Hodnota a funkce zde nemají význam. Kritika nesmí být žádná.⁴¹

4.3 Krizová intervence

Krizy jsou považovány za nevyhnutelnou součást života. V dobrém vyústění pomáhají růstu a zrání člověka. Člověk, který zažívá krizi, je zdravý, má své síly a zdroje, a stačí obvykle krátkodobá pomoc k tomu, aby se opět postavil na vlastní nohy. I člověk, který je duševně nebo tělesně nemocný, zažívá krizi, taktéž potřebuje obvykle krátkodobou pomoc k tomu, aby se vrátil na předkrizovou úroveň přizpůsobení a žití.

Poskytování krizové intervence traumatizovaným klientům vyžaduje často od pracovníka velké pracovní nasazení a předpokládá dobrou znalost problematiky a specifické pracovní dovednosti. Pracovník vstupuje do situace nejen jako odborník, ale také jako člověk, který ve svém osobním životě má své rodinné zázemí. Tváří v tvář lidskému utrpení a šokujícím zážitkům se někdy neubrání emočním reakcím. Pak je namístě to reflektovat : Vaše utrpení se mne velice dotýká místo toho to zakrývat. Pracovník může reagovat, nesmí však klienta obtížit a zahltit vlastní emoční reakcí. Také není dobré klientům nabízet své osobní traumatické zkušenosti v dobré víře, že tím dám najevo, že chápu jeho situaci. V počáteční fázi krizové intervence je vhodné postarat se o klientův pocit bezpečí. Je-li v popředí emoční reakce, klient pláče, nařiká,

⁴⁰ BAŠTECKÁ, B., et al., *Terénní krizová práce, psychosociální intervenční týmy*, Praha, 2005, s. 256.

⁴¹ BAŠTECKÁ, B., et al., *Terénní krizová práce, psychosociální intervenční týmy*, Praha, 2005, s. 256.

bylo by chybou tyto projevy brzdit a potlačovat. Pobídky, aby se uklidnil, vzpamatoval či aby nad svou situací přemýšlel, jenom emoce zvýší, prohloubí jeho bezmoc či vztek. Namísto je potvrzení emocí. Například tím, že klientovi nabízím

- vidím, jak jste zdrcený,
- kolik bolesti je ve vás,
- jak zoufale se cítíte,
- jak jste rozzlobený,
- jak se cítíte bezmocný.

Přidáváme potvrzení, které ujistí klienta, že má na takovou reakci právo, že je to normální.

- každý by v takové situaci měl mnoho emocí,
- je pochopitelné, že se tak cítíte,
- je to normální reakce na tak těžký zážitek,
- většina lidí by se v takové situaci cítila bezmocná.

Často se objevuje neklid, fyziologické reakce organismu, nevolnost, potřeba se napít. Pracovník by měl vycházet vstříc těmto potřebám, aktivně nabízet cesty k jejich naplnění. Je důležité se klientovi představit a vysvětlit mu, v jaké roli k němu přistupujete (jsem zdravotní sestra, psychiatr, psychoterapeut) a eventuálně stručně představit zařízení, ve kterém se klient octl (jste na krizovém centru, jsme tu pro lidi, kteří se octli v podobné situaci jako vy). Všichni, kteří pracují s traumatizovanými klienty, by měli vědět, že jsou obzvláště ohroženi vyhořením, eventuálně traumatizací.⁴²

Hlavní zásadou krizové intervence je vnímat člověka jako bytost nadanou zdravím a schopnou těžit i z nepříznivých okolností.⁴³

4.3.1 Zranitelné skupiny obyvatel

Obzvláště by pracovníci krizové intervence měli být citliví k potřebám a rizikům skupin lidí se zvláštními potřebami.

- věkové skupiny zejména starých lidí a dětí,
- kulturní a etnické skupiny,

⁴² VODÁČKOVÁ, D. et al., *Krizová intervence*, Praha, 2012, s. 366 – 367,

⁴³ BAŠTECKÁ, B., et al., *Terénní krizová práce, psychosociální intervenční týmy*, Praha, 2005, s. 164.

- lidé s vážnými a přetrvávajícími duševními poruchami,
- lidé v kolektivních zařízeních (pokud mají omezenou možnost pohybu, domovy důchodců, nemocnice).

4.3.2 Časový průběh vyrovnání se s neštěstím

Časový průběh reakce na prožitou událost má určité zákonitosti, které platí jen v hrubých obrysech :

- Fáze omráčení a šoku. Trvá od 0 do 24-36 hodin po události. Přednost má v tu chvíli záchrana životů a majetku. Zachránění potřebují informace- nejlépe stručné, jasné, nikdy ne lživé.
- Fáze výkřiku. (Co se stalo?) Trvá do tří dnů po události. Někdo se projevuje netečností, jiný přehnanou činností a čilostí. Pomoc přímým obětem by měla být stále ještě velmi konkrétní a věcná (zabezpečení nápojů a jídla, přístřeší, výhled do krátké budoucnosti).
- Hledání smyslu. (Proč nás to potkalo?) Trvá od tří dnů až do dvou týdnů po události. Zde přichází čas pro naslouchací pomoc. Lidé potřebují o události opakovaně mluvit, porozumět jí. Potřebují, aby jim někdo naslouchal.
- Popření a znovuprožívání. (Třeba se mi to jen zdálo). Kdyby nás včas upozornili, mohli jsme zachránit aspoň něco. Trvá od dvou týdnů až do měsíce po události.

Záchranářský a mediální rozruch kolem události zhruba po čtrnácti dnech utichá. Nastává čas obnovy. Vděčnost za záchranu života a majetku je často překrytá hněvem a pocitem křivdy (například na špatně vyměřenou výši odškodného). Důležitá je sociální podpora.

- Posttraumatická fáze.(Musí se žít dál). Trvá od jednoho měsíce do tří měsíců po události. Zde se rozhoduje, zda člověk v posttraumatických reakcích uvízne, projeví se u něj stresová porucha, nebo zda se uzdraví a událost postupně přijme do svého života.

Někteří lidé událost nikdy nepřijmou a za celý život ji nezpracují. Událost se stane součástí života. Základní časování je jeden rok až dva roky. Důležitými osobami

pro zpracování traumatického zážitku v této fázi jsou lidé, kteří žijí v místě – učitelé, faráři, příbuzní, přátelé a známí.⁴⁴

Posttraumatická stresová porucha se snáze rozvine u lidí, jejichž životní situace umocňuje při setkání s událostí pocit bezmocnosti. Například jí jsou více ohroženi staří lidé, i proto, že mají méně sil a času na nové začátky. Proti pocitu bezmoci pomáhá činnost, která má výsledek. Je to dobrý důvod pro dobrovolnickou činnost. Stanovení diagnózy záleží mimo jiné na tom, zda si člověk pro ni dojde. Lidé zasaženi katastrofou psychologickou pomoc obvykle nevyhledávají. Proto se pracovníci krizové pomoci vydávají za nimi a práce se většinou odehrává v terénu.⁴⁵

⁴⁴ VODÁČKOVÁ, D. et al., *Krizová intervence*, Praha, 2012, s. 380.

⁴⁵ VODÁČKOVÁ, D. et al., *Krizová intervence*, Praha, 2012, s. 381.

5 Blatná povodeň 2002

Po vydatných dlouhotrvajících deštích začátkem srpna 2002, kdy půda již nepojímala další vodu a srážková voda plnila rychle koryta a vodní nádrže hlavně na jihu Čech, způsobily extrémně vysoké srážky 12. a 13. srpna hlavně v okolí Třemšína přívalové záplavy na Třemšínku, Lnářsku a Blatensku. Pod Třemšínem plnily obrovské masy vod rybníky velkou rychlostí. Po přelivu přes hráze rybníků docházelo k jejich postupnému narušení a protržení hrází. **Příloha č. I.**

První protržený rybník znamenal v celém propojeném a vodou přeplněném rybničním systému katastrofu. Hráze mizely pod přívalem vod a braly za své jedna za druhou, celkový počet protržených hrází se uvádí číslem jedenáct. Viz Schéma povodí. **Příloha č. II.** Ráno pak přívalová vlna dorazila do Blatné. Zanechala za sebou silně poškozený železniční most na trati Blatná Strakonice, zdevastovaný areál, odplavený úsek silnice a poškozený Nohavický most. Tuto přívalovou vlnu však předešla přívalová vlna z protrženého Velkého Bělčického rybníka, která v časných ranních hodinách třináctého srpna zaplavila Blatnou. Vodní příval zničil úsek silnice s mostem na cestě z Bělčic do Blatné, závišínskou Lopatárnu, Bílý most. Po více než 100 letech naplnil bývalý Hodáňský rybník, protrhl hráz Pustého rybníka, strhl most u sokolovny. Obě přívalové vlny postupovaly rychle zámeckým parkem do zámeckého rybníka, který navzdory úplně otevřeným stavidlům byl před jejich příchodem přeplněn a přetékal bokem do Podzámčí. Stejně jako při jiných velkých vodách i tentokrát zde došlo k největším škodám. Viz výzkum u rodin, které žijí v Podzámčí.

5.1 Pomoc při povodni

Pomoc profesionálních a dobrovolných hasičů

Útvar profesionálních hasičů zahájil svou pomoc již 12. srpna 2002 v odpoledních hodinách. S motorovými pilami projížděli hasiči vodní toky a místní komunikace. Odstraňovali padlé stromy a překážky. Kolem čtvrté hodiny odpolední informovali občany čtvrti V Podzámčí o možnosti záplav a případné evakuace. Někteří občané ale informacím nevěřili a na evakuaci se nepřipravovali. Tento problém se opakoval přesně jako o povodni v roce 1895. Kolem druhé hodiny ranní byla evakuace občanů V Podzámčí ukončena a započala se evakuace občanů Písecké ulice.

Celkem bylo evakuováno 48 rodin v počtu 114 osob. Hasičskými vozy bylo evakuováno 14 osob ze zatopených oblastí. Vrtulníky ze základny v Českých Budějovicích bylo v ranních hodinách evakuováno do bezpečí 27 osob. **Příloha č. III.** Z toho většina občanů nechala na poslední chvíli opuštění svého majetku a to zbytečně ztížilo záchranné práce. Bez ohledu na odpočinek a spánek se útvar profesionálních i dobrovolných hasičů ihned po opadnutí vody začal podílet na odstraňování překážek na veřejných prostranstvích a komunikacích. Byla poskytována bezprostřední pomoc občanům. Odčerpávala se voda ze sklepů a zatopených objektů. Blatné poskytli pomoc hasiči z Čepro Bělčice, Sedlice, Záboří, Lažánek, Hajan a Pňovic u Březnice. Zbrojnice hasičského útvaru sloužila v době po povodni asi 14 dnů jako přípravná jídelna pro evakuované osoby. Do této činnosti se zapojilo mnoho dobrovolnic a zde také začínala i psychická pomoc členům vytopených domácností.⁴⁶

Pomoc příslušníků armády

Příslušníci armády posádek Strakonice a Lipníku nad Bečvou se podíleli na úklidu veřejného prostranství a obecního majetku. Vojenskými útvary byla poskytnuta těžká mechanizace na likvidaci podmáčených domů. Profesionální útvar z Janovic nad Úhlavou postavil mosty u sokolovny a na hrázi rybníka Pustý.⁴⁷ **Příloha č. IV.**

Pomoc dobrovolníků

Kolem 80 mladých dobrovolníků z Rokycan, Plzeňska, Němčic u Volyně a z Prahy přijelo pomáhat při likvidaci škod. Řada z nich přivezla i materiální a finanční pomoc. Finanční pomoc přišla i z partnerských měst Važce, Sarge, Vacha a Rogwilu.⁴⁸

Při záchranných pracích nedošlo ke ztrátě na lidských životech ani k vážnému zranění. Celkové škody byly odhadnuty na 300 mil. Kč. Škoda na majetku města asi 29 mil. Kč.

5.2 Přehled poškozených nemovitostí

Celkem bylo poškozeno 94 rodinných a bytových domů. Z tohoto počtu bylo trvale nepoužitelných 36 bytů.

⁴⁶ KOZLÍK, V., *Povodeň na Blatensku*, Příbram, 2003, s. 29.

⁴⁷ KOZLÍK, V., *Povodeň na Blatensku*, Příbram, 2003, s. 30.

⁴⁸ KOZLÍK, V., *Povodeň na Blatensku*, Příbram, 2003, s. 31.

Ulice V Podzámčí byla kompletně zatopená do výše 3 m. Ve všech domech byly zničeny přízemní prostory, a tedy i prostory obytné. Zcela byla zdevastována komunikace a většina sítí úplně zničena. Obrovské škody napáchala voda i ve vedlejší ulici Husovo nábřeží, v této lokalitě byla úplně zničená komunikace, veřejné osvětlení, domy zatopeny do výše 2.5 m. Na hlavní třídě J. P. Koubka, **Příloha č. V**, vznikly obrovské škody v obchodech. U rybníka Pustý byl úplně zničen obchod se stavebninami. Povodeň napáchala obrovské škody i v areálu budovy Blatenská ryba, kde byl odhad škody 25 milionů korun.⁴⁹

Tento krátký výčet škod způsobených povodní, která co do rozsahu neměla v Blatné pamětníka, je dokumentem a výstrahou, aby při projektové činnosti bylo vždy počítáno s možností opakování živelních katastrof.

Dílčí závěr

Při povodních v roce 2002 si ve výzkumu občané, co vlastně je tzv. „stoletá“ voda kladli otázku, co tento pojem znamená. Zda je to povodňový stav, který statisticky nastává jednou za sto let. Slovo statistický v tomto případě znamená něco jako v průměru. Obecně se proto ptali, proč se stavby nedělaly na víceletou vodu, než je voda stoletá. Řada z nich se domnívala, že by se na více než stoletou vodu dělat měly. V další části výzkumu pak lidé odpovídali, jak si myslí, že by se daly následky povodně zmírnit a jaká je hlavní příčina vzniku povodně, hodnotili pomoc různých složek IZS, pomoc státní správy a dále pak psychické dopady na rodiny, které byly nejvíce postiženy povodní. Následně pak vypovídali o vztazích přímo mezi lidmi, které povodeň postihla, bezprostředně při povodni a pak po delším časovém období. Dále se zamýšleli nad informacemi v tisku ze srpna 2002. Jak se jim tyto informace jevily po letech a zda změnili názor na pravdivost uvedených údajů. Vysvětlili svůj postoj k výstavbě, nebo opravě své nemovitosti, přestože stojí v zátopové oblasti.⁵⁰

5.3 Srovnání povodně 21. června 1895 s povodní 2002

21. června 1895 po tropickém vedru se rozpoutala kolem 18. hodiny nad Třemšínem bouřka s průtrží mračen. Během tří hodin spadlo na metr čtvereční 136 mm srážek. Proud vody protrhly hráze smoliveckých rybníků, později pak i hráz rybníka Veského

⁴⁹ KOZLÍK, V., *Povodeň na Blatensku*, Příbram, 2003, s. 32.

⁵⁰ KOZLÍK, V., *Povodeň na Blatensku*, Příbram, 2003, s. 35.

ve Lnářích. Posel ze Lnář, byl vyslán na koni upozornit obyvatele Blatné na blížící se povodeň. Obyvatelé města však nebezpečí podcenili a na povodeň se nepřipravili. Jen obrovským úsilím blatenských hasičů si povodeň nevyžádala lidské životy. Opět nejvíce byla zaplavena ulice V podzámčí. **Příloha č. VI.**

O této povodni již informoval obrázkový časopis Světozor, který uveřejnil i pět fotografií spolu s prosbou o pomoc postiženým lidem při povodni. „*Kdo můžeš, zejména z krajanů a rodáků z Blatenska, přispěj hřivnou svojí k ulevení bídy.*“⁵¹

⁵¹ SEKERA. J., *Rybníky na Blatensku*, Příbram, 2000, s. 192.

6 Vlastní šetření

Praktická část je tvořena kvalitativním průzkumem s použitím případové studie se zkoumáním událostí, rolí, vztahů a řízených rozhovorů s občany města Blatné po povodni v roce 2002. Cílem praktické části práce je objasnění chování postižených obyvatel při povodni i po delším časovém období a pochopení jejich jednání. Vysvětlení a způsob reakce na danou situaci, popřípadě jak oni sami hodnotí své reakce. Při výzkumu budou použity archivní materiály, které v té době informovali veřejnost o povodni a nabídce pomoci.

Metoda sběru informací

Rozhovory s vybranými občany se uskutečnily v jejich domácím prostředí, aby rozhovor proběhl za stejných podmínek u všech zkoumaných občanů. Při metodě sběru dat byla dáвана přednost naslouchání, vyprávění, pokud možno bez přerušování otázkami. Ty byly kladeny až na závěr pro doplnění a srovnání s jinými respondenty a také s mými vlastními názory na celou situaci. Ve většině případů byl rozhovor veden s několika členy domácnosti, kdy se odpovědi na vnímání povodně lišily. Odlišné odpovědi většinou byly od různých věkových skupin. Největším problémem pro výzkum se jevil začátek rozhovoru, kdy bylo potřeba prolomit počáteční ostych dotazovaného a získat si jeho důvěru. Za velmi důležité jsem považoval i konec rozhovoru kdy jsem získal nejvíce informací. Dotazovaným jsem nechal i kontakt pro doplnění informací.

Vzorek respondentů

Respondenti byli vybráni z nejvíce postižených míst při povodni. Jednalo se o ulice V Podzámčí, Husovo nábřeží, Písecká ulice. K širšímu obrazu respondentů byli osloveni jednak podnikatelé, kteří v době povodní měli své živnosti v zatopené ulici, jednak obyvatelé v předdůchodovém věku a mladé rodiny. Až na jeden případ všichni v dané oblasti již delší dobu žili.

6.1 Komunikace s vybranými občany

Manželská dvojice v době povodně 2002 před důchodovým věkem

Rodina žila ve svém bydlíšti na Husově nábřeží do povodně 2002 dvacet let. S touto povodní to nebyla první zkušenost, ale nikdy se nestalo, aby předchozí ohrožení

dosáhlo takové škody jako v roce 2002. Proto si mysleli, že povodeň v roce 2002 nedosáhne tak ničivých následků. Tato zkušenost měla velký vliv na další jednání rodiny. I přes varovné zprávy o stoupající hladině vody se rodina nezačala včas na evakuaci připravovat. Na otázku, který zdroj informací nejvíce působil na manželský pár, bylo zodpovězeno manželem, že to byli dobrovolní hasiči. Manželka na tuto otázku odpověděla, že hlavně místní rozhlas. Zde se názory manželů rozcházel. Manželka brala varování velmi vážně na rozdíl od svého manžela. Zde docházelo ke střetům v názorech na hrozící nebezpečí. Na jejich další jednání měl vliv syn, jež žil na území Blatné, které nebylo přímo povodní ohroženo. Až po jeho příchodu a s jeho pomocí se rodiče začali připravovat na evakuaci. Přes velkou snahu syna se však rodina již nestačila na náhlou situaci adekvátně připravit. Situace gradovala a nakonec manželé skončili ve svém nově koupeném voze mimo nebezpečí povodňové vlny. V tu chvíli se z jejich majetku zachoval pouze automobil, ve kterém před povodní ujeli. V průběhu rozhovoru bylo vyzorováno, že ani po letech si vzájemně situaci nevyjasnili a stále při konfrontaci naráželi na rozpory, které pozdní evakuace způsobila. Druhou fází, po opadnutí vody a při zjištění škody na majetku, oba shodně označili za nejtěžší. Při dotazu kdo jim nejvíce dodával sílu odstraňovat škody a vyrovnat se situací označili sousedy, kteří povodní byli stejně postiženi. Dále pak okamžitou finanční pomoc od města, která se řešila okamžitě. Velmi ocenili práci hasičů při odčerpávání vody a v neposlední řadě pomoc rodinných příslušníků. Materiální pomoc oba ocenili, ale zde se již začínala projevovat závist kdo, co obdržel (tento názor jsem spíše vyzoroval při rozhovoru). Na dotaz co považovali za nenahraditelnou škodu oba shodně odpověděli, že ztratili pocit bezpečí svého domova. Při obnově jejich domova si ze začátku představovali návrat do zaplaveného domu. Město jim poskytlo náhradní ubytování v městském bytě na sídlišti. Při dokončovacích pracích však došli k názoru, že se jim v městském bytě žije lépe. Tento názor ze začátku zastávala hlavně manželka. Později, když se objevila srdeční nemoc u manžela, se shodně rozhodli pro prodej opraveného domku a již se do domu na Husově nábřeží nevrátili. Na otázku jak posuzují informovanost ohledně povodně v tisku mně bylo odpovězeno, že tisk v této době neměli čas sledovat. Oba na mě působili zatrpkle a měli tendenci obviňovat z povodně nedostatečnou ochranu vodních hrází a pozdní vypouštění rybníků. **Příloha č. VII.**

Řemeslník s manželkou a třemi dětmi. Věk 54 let v době povodně

V ulici V Podzámčí se majitel domu narodil. Zkušenosti se zatopením části domu již měli několikrát. Na povodňovou situaci v roce 2002 se celá rodině poctivě připravila. Již při déle trvajícím dešti před protržením hrází rodina začala zabezpečovat vchod do domu pytlí s pískem. Movitější majetek vynášela do patra domu. Majitel domu sám začal evakuovat svoji rodinu (manželku, matku a nejmladšího syna) do městského bytu, kde žila jeho tchyně. Od svého nejstaršího syna, který sloužil jako dobrovolný hasič, dostával zprávy o stavu vodních nádrží. Tento zdroj informací považoval za nejdůležitější. Na otázku proč si to myslel, mi odpověděl, že se někdy mezi lidmi nešíří pravda o stavu rybníčních hrází, aby nevznikla panika. Na otázku zda něco chybělo před příchodem povodně s nadhledem odpověděl, že odvaha jak celou situaci zvládne. Po druhé fázi při návratu do domu a po opadnutí vody označil, že v tuto chvíli cítil nejvíce sil k opravě domu. Za největší pomoc v této situaci považoval po psychické stránce svoji rodinu, sousedy, zájem města a okamžitou finanční pomoc od města Blatné. Na dotaz co chybělo v této fázi, odpověděl, že pomoc byla dostatečná vzhledem k množství zatopených domů. Nejvíce ho rozčilovalo množství lidí, kterých se povodeň nedotkla. Ti ze zvědavosti procházeli kolem zdemolovaných domů a vše si fotografovali. I když připustil, že někteří lidé byli z redakcí novin, které o povodni pravdivě informovaly a uváděly čísla účtů, kam lidé mohou posílat finanční pomoc. Ke čtení těchto článků se dostal až po několika týdnech. Tato situace nastala až po úplném vyčerpání při odklizení následků povodně. Tuto dobu označil jako nejhorší, jelikož sám sobě dával vinu a musel si přiznat, že i když je manuálně zručný, sám na vše nestačí. Právě informace v místním tisku a vyjmenování pomoci, kam se můžou lidé obrátit, označil za velkou psychickou pomoc. Na mou otázku jak se vyrovnával po letech se skutečností, že stále bydlí v rizikové povodňové zóně, překvapivě odpověděl, že ceny nemovitostí v ulici V Podzámčí velice klesly, a proto hned po povodni koupil další dům pro syna a s ním na něm dokončil opravy po povodních. Pocit z návštěvy této rodiny byl pro mne velice pozitivní.

Manželská dvojice s dvěma dětmi. Věk v době povodně 55 let a 50 let.

Manželé žili v době povodně v ulici V Podzámčí 25 let. Zkušenosti s povodněmi již oba zažili. Po mé otázce, zda měli někdy potřebu z ohroženého objektu odstěhovat, oba shodně odpověděli, že do roku 2002 nikdy. K mému údivu se svěřili s nákupem dalšího domu v ulici Na Příkopech, který přímo sousedil s jejich domem ještě před

rokem 2002. **Příloha č. VIII.** V první fázi povodně v roce 2002 na otázku jak se připravovali na případné zatopení jejich objektu a jaká byla jejich reakce na vyhlášení evakuace obyvatel, odpověděla manželka, že jejich zařízení v bytě již bylo stejně starší a ani nebylo jak zabezpečit nábytek před povodní, protože dům nebyl patrový. Manžel se k této otázce nevyjádřil. Vliv na jejich další jednání měli hlavně hasiči. Manžel byl před lety dobrovolným hasičem a při zabezpečení domu před povodní mu pomáhali hlavně jeho bývalí kolegové. Na otázku zda mu chyběla informovanost o nebezpečí, odpověděl, že nikoli. Oba shodně odpověděli, že jejich dům byl při povodních vždy nejvíce poškozen. Na otázku zda se při povodni v roce 2002 naskytla neznámá situace oproti jiným menším povodním, odpověděla manželka, která se do ohrožené oblasti po provdání přistěhovala, že do této doby nikdy nezažila tak obrovskou bezmoc a beznaděj. Na otázku, co v této fázi povodně nejvíce postrádala, odpověděla, že jí chybělo místo, kam by mohla bez obav složit vnesený drobný majetek jako například fotografie a jiné cennosti. Místo, jež by bylo zajištěné proti krádeži. Dále uváděla problém zajištění léků, které před povodní s manželem užívali a o které při povodni přišli. Po opadnutí vody bylo manželům statikem oznámeno, že dům se musí zbořit. Tuto zprávu oba označili za nejhorší situaci, kterou museli po povodni řešit. Po krátkém přechodném bydlení v náhradních prostorách jim byl přidělen nově postavený popovodní domek, kterých bylo v Blatné narychlo postaveno třicet. **Příloha č. IX.** Při rozhovoru si oba velice cenili i pomoci od blatenského podniku, kde byl zaměstnán jejich syn. Podnik rodině pomohl větší finanční částkou a poskytl jim bezúroční půjčku. Na otázku, zda v té době uvítali psychologickou pomoc, odpověděli, že o této pomoci nevěděli a asi by ji ani nevyhledali. Na otázku co považují za největší problém v době povodně a krátce po ní oba odpověděli, že to bylo finanční vyrovnání pojistné události. Obdržený finanční obnos od pojišťovny se jim zdál neadekvátní ke vniklým ztrátám. Můj osobní názor, který jsem si vytvořil po rozhovoru, byl rozpačitý. Nepochopil jsem, že i přes opakující se ohrožení povodní ještě přikoupili další dům v této nebezpečné oblasti. Jevilo se mi to jako velké spoléhaní na výplatu pojistky při vytopení domu.

Majitel nemovitosti v době povodně věk 57 let manželka 55 let

Majitel bydlí v ulici Písecké přímo u řeky Lomnice. Dům dostavěl v roce 1998. V domě žije s dcerou a s jejím manželem. V době povodně byl ženatý. Celou fází povodní snášela jeho žena lépe než on. Na otázku, jaká byla jeho psychická reakce při

vyhlášení evakuace, odpověděl, že se cítil strašně a důvod nacházel v tom, že jeho matka se stavbou u řeky nesouhlasila. Nyní musel uznat, že měla pravdu. V duchu se snažil celou situaci těsně před evakuací bagatelizovat a při rozhovoru s ním jsem vycítil, že vážnost situace na rozdíl od své manželky podcenil. Dům začal s rodinou zabezpečovat, ale evakuaci odmítl i přes naléhání dobrovolných hasičů i policie. Bohužel vím, ale ne z jeho přiznání, že v noci opouštěla celá rodina domov pouze v nočním prádle a pomoc našla u mých příbuzných. V té době by se rodina již nedostala na druhou stranu Blatné. Při návratu do domu se jeho manželka psychicky zhroutila. Na otázku, zda se dalo předejít tak velkým škodám na majetku, mi odpověděl, že určitě. Ovšem nepřiznal nevhodnost stavby přímo u řeky, ale důvod uváděl jiný. Zaměřil se na problém s upouštěním rybníků v okolí. Jeho názor ještě podpořil článek, „*Kapři nade vše*“⁵². Myslím si, že článek sehrál negativní úlohu při hledání viníků a inspiroval respondenty k nesprávným závěrům. Jsem si jistý, že u tohoto případu by pomohla profesionální pomoc psychologů hlavně v případě jeho manželky. Tato pomoc byla nabízena jak individuálním oznámením tak i v tisku **Příloha č. X. Příloha č. XI.** Náročnost na psychiku byla v době povodně na manželku obrovská. Musela psychicky podporovat manžela, který situaci ze začátku nezvládal. Po psychickém zhroucení následovalo zotavení, kdy se manželka zapojila do likvidace následků povodně s obrovským nasazením. Přízemí domu bylo naprosto neobyvatelné a vybavení domu, které bylo nové, se stalo nepoužitelné. Na mou otázku, jaké pomoci si cení nejvíce, odpověděl manžel, že pomoci manželky. Chápal jsem, že uvedl tuto odpověď a ne materiální pomoc od strany města. Rok po povodni a po renovaci celého bytu jeho manželka náhle zemřela na infarkt. Psychický dopad na respondenta tím velmi narostl a jak sám přiznal, pokud prší několik dní, stres se mu vrací a velmi těžko se se situací vyrovnává.

Majitel restaurace. Věk v době povodně 58 let

Stylovou restauraci budoval od roku 1993. Nachází se v ulici Na Příkopěch, která byla při povodni velice zdevastována. Na otázku, kdo nebo co mělo vliv na jeho chování při evakuaci, odpověděl, že se obával cizího vniknutí do objektu. Myslel si, že by jeho majetek byl ohrožen nedostatečným dozorem před zloději. Tudíž jsem si vyvodil, že měl větší obavy z odcizení majetku, nikoli z povodňové vlny. Patřil mezi občany, které 13. srpna zachraňoval vrtulník za dramatických podmínek. Na otázku,

⁵² TVARŮŽKOVÁ, L., *Kapři nade vše*. *Týden*. 34/2002. Praha : Mediacop s. r. o., 19. 08. 2002. 34/2002.

proč se takto zachoval a co ho k takovému jednání vedlo, odpověděl, že se cítil odpovědný za starožitnosti a muzejní sbírku, kterou otec stále rozšiřoval, a velmi na ní lpěl. Do poslední chvíle vynášel s rodinou majetek do patra budovy. Jednalo se o sbírku starožitných nápisů na obchodech z města Blatné a různé staré sbírky pohlednic a jiných náležitostí týkající se historie města. Na otázku, jak se cítil při návratu do své restaurace po povodni, odpověděl, že sílu mu dodával pocit, že žije s rodinou mimo objekt restaurace a tak měl dostatek sil na obnovu živnosti. Při odpovědi na otázku, jestli byl s něčím, co se týkalo pomoci nespokojen, odpověděl, že nikoliv. Ale při obnově živnosti se setkal s velkou závistí lidí, kteří nebyli schopni se rychle se situací vyrovnat. Usuzoval tak, že příčinou závisti byla jeho majetková situace, která byla v té době velice dobrá, protože pomoc dostal od svých příbuzných ze zahraničí a také díky svým schopnostem uměl využít různých dotací na obnovu objektu. Na závěr rozhovoru se jako jediný z oslovených respondentů ujišťoval, zda tento náš rozhovor bude anonymní, což jsem mu přislíbil. **Příloha č. XII.**

Dobrovolný hasič v době povodně 33 let

Při rozhovoru jsem nechal tohoto respondent volně popsat situaci a jeho pocity při záchranných pracích během povodně. Rozhovor jsem určitou dobu nepřerušoval otázkami. Sám se stále vracel k události, která se mu přihodila 12. srpna v nočních hodinách. Společně s policií navštívil majitele rybníka v Blatné se žádostí odpustit rybník, aby se snížilo riziko protržení hráze. Majitel razantně odmítl spolupracovat. Z pohledu respondenta důvodem tohoto chování byla snaha nenarušit rybník, protože v něm choval větší množství kaprů, a viděl možnost dalšího navýšení množství ryb z rybníků, které nápor vody nevydržely, a tím doufal, že jeho rybník zachytí ještě větší množství kaprů. V ranních hodinách 13. srpna však přišla vlna, která protrhla hráz rybníka a tím zničila i most. Proudny vody zaplavily veškerý stavební materiál z prodejny stavebnin, kterým byl majitel rybníka. **Příloha č. XIII.** Jako protiklad tohoto jednání dal za příklad majitelku zámku, která nechala ihned vypustit zámecké jezero, které tak bylo připravené zachytit maximálně proudy vody z protržených rybníků. **Příloha č. XIV.** U majitelů rybníků se postrádala veškerá solidarita. Zde se markantně projevilo zodpovědné chování vodohospodářů oproti chování majitelů rybníků. Při likvidaci následků tak vznikalo u vytopených lidí obrovské roztrpčení nad tímto chováním. Na otázku, co pozitivního by se dalo uvést při likvidaci následků povodně, uvedl, že to byla hlavně výborná spolupráce všech složek záchranného systému,

ale i dobrovolníků, kteří přijeli na pomoc při obnově následků povodně. Dále vyzdvihl, jak jemu a jeho kolegům při této práci pomáhalo jednání postižených rodin, které jim projevovaly obrovskou vděčnost za pomoc při likvidaci následků povodně a jejich solidarita mezi sebou. Na otázku, s jakým problémem se při likvidaci následků nejvíce potýkal, odpověděl, že to bylo chování lidí, kterých se povodeň nedotkla a do Blatné si udělali výlet s fotoaparátem se snahou udělat si co nejatraktivnější záběr ze zatopené oblasti. Vrcholem všeho pak byla jejich zvědavost a snaha být co nejblíže, a tím se doslova narušovala práce záchranných složek. **Příloha č. XV.**

Vdovec v době povodně 62 let

Respondent v době povodně žil v rodinném domku na Husově nábřeží. V domácnosti žil sám. Jeho odpovědím jsem nepřikládal až tak velký význam, především kvůli jeho věku. V současné době žije v Domě s pečovatelskou službou. Na výzvu, aby mi vyprávěl, jak prožíval povodeň v roce 2002, se často vracel ve svých vzpomínkách k povodním, které se staly před rokem 2002. A to hlavně k povodni v roce 1895, kterou zažili jeho prarodiče. Bohužel jako největší ztrátu označil některé dobové dokumenty, o které přišel právě v roce 2002. Povodeň v roce 1895 zasáhla tehdy hlavně ulici V Podzámčí. Vzpomínal si, že v dobových materiálech z roku 1895, byla zachycena zpráva o blížící se povodni a obětavá práce místních hasičů, kteří stáli připraveni u rybníka Pustý a jakmile se začala voda blížit, tak se na koních rozjeli do Blatné, upozornit na blížící se nebezpečí. Jeden z těchto hasičů byl právě jeho praděd. Povodeň v roce 1895 si nevyžádala žádné životy občanů. Pravdivost jeho vyprávění jsem si potvrdil ve sborníku Blatenských listů vydaných 24. 3. 2003, kde se na tyto události vzpomínalo. Dobový článek jsem pak poskytl i respondentovi, který ho nevládnul a byl mi nesmírně vděčný. Jeho vyprávění na povodeň v roce 2002 jsem se snažil nepřerušovat. 12. srpna již byli občané upozorněni, na hrozící povodeň. Na otázku, kdo mu pomáhal dům zabezpečit, odpověděl, že velká pomoc se mu dostala od dobrovolných hasičů, kde byl členem až do roku 2000. Jeho názor na povodeň vyjadřoval nespokojenost s následky uspořádání krajiny. Uvedl nedostatek malých rybníčků, vymizení remízků, stružek, používání umělých hnojiv a tím i likvidaci žížal, krtků a myší, pro které umělá hnojiva představují zánik. Voda se tak špatně vsakuje. Dále uvedl málo budované přepadové hráze u rybníků a jejich zabahnění. Bohužel při otázkách na podrobnější pocity po následcích povodně již nebyl schopen si vzpomenout. Jako přínos uvedl fakt, že povodeň ho utvrdila v jeho rozhodnutí opustit zdevastovaný domek a jít bydlet do Domu s pečovatelskou službou. Domek si od něho

koupila mladá manželská dvojice a následně jej opravila. Dotyčný pán se přiznal, že si nedovedl zpočátku představit žít jinde než v ulici na Husově nábřeží. Připustil, že se po přestěhování zbavil stále trvajících obav z dlouhotrvajících dešťů a v novém bydlišti je velmi spokojený. **Příloha č. XVI.**

7 Analýza výsledků šetření

Hlavním úkolem šetření bylo objasnit chování obyvatel Blatné při povodni, vysvětlení a reakce na danou situaci a jejich vyrovnání se s povodní v roce 2002. Dále pak některé návrhy na vylepšení pomoci některých záchranných složek.

Dopady a následky události byly pro respondenty individuální, stresové reakce probíhaly v různé míře. Významnou roli zde hrála předchozí zkušenost a míra schopnosti zvládat zátěž. Dále se zde projevila špatná předvídatelnost dalších následků povodně. Blížící se ohrožení se jim zdálo nereálné.

Dnes při rozhovoru připustili, že by již nebezpečí nepodcenili. Velmi stresující byl pro mnohé respondenty nedostatek kontroly nad situací, kterou nemohli ovlivnit. Během rozhovorů jsem zjistil, že lidé psychosociální pomoc velmi často nevyhledávali a spoléhali sami na sebe.

Bylo by proto vhodné, aby psychologové své služby aktivně nabízeli přímo v terénu konkrétním lidem, pro které může být pomoc prospěšná nebo i nezbytná.

Několik respondentů uvedlo, že by ocenilo zázemí, kam by mohlo bez obav poškození nebo odcizení složit věci (od televizorů po fotografie, doklady). Místní samosprávy by mohly preventivně vytvořit určitá centra, nebo stanoviště s ostrahou, kde se nepředpokládá ohrožení záplavami. Na toto místo by tak lidé mohli soustředit své cennosti.

Na otázku o škodě na majetku někteří respondenti uváděli, za nenahraditelnou škodu pro ně představovaly videokazety, fotografie, knihy, písemnosti, věci, ke kterým měli osobní vztah. Až na druhém místě uváděli cennější věci jako nábytek, vybavení. Někteří respondenti přiznali, že v době povodně měli pocit, že jim mohou porozumět pouze ti, kteří prožili totéž co oni.

Při analýze jednotlivých rozhovorů, jsem došel k názoru, že silně zasažení lidé projevovali často menší míru porozumění pro méně zasažené. S následky povodně se respondenti vyrovnávali různě. Roli zde hrál zdravotní stav, věk, neuspokojivé ekonomické poměry, rodinné zázemí. Stresová situace se projevila u lidí, kteří zpočátku při obnově a úklidu své domácnosti zmobilizovali své síly na maximum s následkem úplného vyčerpání. U respondentů jsem našel jeden z důvodů, proč někteří zvládali svou situaci lépe než ostatní. Méně stresovaní se mi jeví lidé, kteří se necítili

zodpovědní za to, co se stalo, a našli si viníka prožité události. Například špatně zvládnutou situaci kolem soustavy rybníků a pozdní reakci některých majitelů rybníků. Z výpovědi respondentů jsem došel k závěru, že při povodni měli snahu za každou cenu ochránit obydlí nebo je neopouštět. Podlehli tak emocím, které si později vyčítali. Především u mužů jsem si všiml, že odmítali pomoc, jelikož by tím přiznali vlastní selhání a také nechťeli být závislí na pomoci jiných. Potřeba opory může někdy vyústit až k nerealistickému očekávání a při jejím nesplnění může být namísto pozitivního efektu výsledkem zklamání nebo i konflikt. Proto je při poskytování opory důležité citlivé nabízení pomoci a přiměřená informace o tom, že další opory mohou být dostupné v budoucnu podle zájmu. Vědomí, že pomoc je dostupná, představuje pro zasažené osoby velmi důležitou psychickou pomoc.

Za vůbec nejnáročnější fázi v celém průběhu povodní označovali respondenti návrat po opadnutí vody. Uvědomovali si destrukci jejich zázemí v materiálním i psychologickém smyslu. U řady z nich se dostavila bezmocnost, z toho následně nespavost, ztráta iluzí a plánů do budoucna. Zde by byla velice důležitá včasná pomoc, která mohla usměrnit někdy chaotickou aktivitu zasažených a potřeba vytvoření alespoň provizorního zázemí a prevence vyčerpání. Zde se však nesmí zapomínat na situaci pomáhajících, kde i oni sami se stávají ohroženou skupinou.⁵³ Při vyrovnání se s nastalou situací hrála důležitou roli rodinná situace. Pokud se v rodině vyskytovalo menší dítě nebo starší osoba, snesla se na respondenta větší zátěž, protože se cítil více za tyto osoby zodpovědný, a tím se u něj zvyšovala hladina stresu.

Při obnově nejvíce uváděli respondenti nedostatek finančních prostředků a na této situaci závisel další plynulý průběh oprav. Lidé by v této fázi měli být informováni o možnostech poskytování odůvodněných dotací v případě, že si sami tuto možnost nejsou schopni zjistit.

Několik měsíců po povodni lidé zjišťovali, že sami již další práce těžko zvládnou a projevil se zde nedostatek pracovníků odborných firem. Zde by pomohl pravděpodobně registr seriózních firem.

Po rozhovoru s respondenty jsem zachytil důležitost jednotlivých složek při pomoci. Před příchodem vody byly pro respondenty nejdůležitější informace či pomoc

⁵³ KOHOUTEK, T., *Psychologie katastrofické události*, Praha, 2009, s. 153.

při realizaci preventivních opatření. Během průběhu povodně to bylo ubytování, humanitární pomoc. Po opadnutí vody to pak byla práce na odklizení bahna, vysoušení, úklid, finanční pomoc, fungování pojišťoven, zprostředkování při jednání na úřadech, lékařská pomoc.

Několik měsíců po opadnutí vody uváděli respondenti jako nejdůležitější finanční pomoc při rekonstrukci domu a odborné poradenství.

Pozitivní a negativní aspekty pomoci

Situace, kdy lidé potřebují pomoc, je v mnoha ohledech potencionálně zatěžující. Zajistit včasný přísun adekvátních prostředků pomoci na správné místo, dostatečně informovat o tom, kde je pomoc dostupná, o jakou pomoc jde a komu je určena, a postarat se o spravedlivé rozdělení pomoci není jednoduché. Jednoduchým úkolem není ani koordinace práce mnoha zúčastněných organizací, nehledě na to, že pro mnoho zasažených je role lidí závislých na pomoci obtížně přijatelná a že distribuce pomoci může vyvolávat konflikty, závist nebo v některých případech poskytovat i příležitost k obohacování na úkor jiných. Správná připravenost organizace na pomoc při katastrofách vyžaduje průběžné vzdělávání pracovníků.⁵⁴

Bilancování a poučení z povodní

Jedním z důležitých a neopominutelných aspektů události byl rozměr zkušenosti a poučení. Opakovaná zkušenost s povodněmi změnila dosavadní rozšířené postoje – po dlouhé době. Když často k podobným událostem nedocházelo, téměř vymizela historická zkušenost povodně a obecný postoj by se dal charakterizovat jako pojetí definitivně zvládnutých přírodních živlů.

Tento postoj se odrazil na minimální připravenosti již na povodně v roce 1997 a jeho změna je dodnes předmětem debat- jaká opatření jsou adekvátní? Mnoho respondentů bylo přesvědčeno, že na povodních nese vinu především retenční schopnost krajiny, nedostatečná technologická opatření a také fakt, že v posledních letech došlo v mnoha regionech k přesunu obyvatelstva do ohrožených oblastí.

Změnilo se i chování v administrativní sféře. Jsou dostupnější plány záplavových pásem a podstatně se změnil přístup pojišťoven k uzavírání pojistek nemovitostí v rizikových oblastech.

⁵⁴ KOHOUTEK, T., *Psychologie katastrofické události*, Praha, 2009, s. 178.

Závěr

Hlavní cíle této bakalářské práce, které byly v jejím úvodu stanoveny, se podařilo splnit. V úvodu práce jsem se zaměřil na osvětlení situace, kdy se člověk setkává s neštěstím, a jeho reakce na danou situaci. Dalším cílem práce bylo seznámení se zátěží přecházející v stres a zvládání stresové situace postiženými občany i pomáhajícími. Jedním z hlavních cílů bylo pomocí kvalitativního výzkumu, a to případovou studií, zjistit zvládání stresu obyvatel města Blatné při povodni v roce 2002. Pomocí komparativní metody byla porovnávána shoda, podobnost, ale i odlišnost chování oslovených respondentů. Pomocí rozhovorů, fotografií, úryvků z novin byla vypracována analýza zkoumaného vzorku obyvatel, kteří byli povodní zasaženi. Bylo dosaženo výsledků, ze kterých bylo zjištěno, co v průběhu povodně respondentům scházelo a co by bylo možné napravit. A naopak jaké pomoci si lidé nejvíce vážili a jak by své chování po více letech po povodni změnili. V roce 2002 se dostávají do popředí hlavně složky IZS, které plní nezastupitelnou funkci při mimořádných událostech. Dále se při výzkumu dostala do popředí otázka, jaká míra pomoci může vytopeným lidem pomoci. Při návštěvách respondentů bylo zjištěno, že pomoc může mít třeba jen podobu rozhovoru. Vyjádření porozumění prožitkům postižených může být samo formou pomoci a dá se tak předcházet kritickým situacím. Nezanedbatelným faktem byla také otázka odpovědnosti a solidarity mezi majiteli rybníků a vodohospodáři. Při návštěvách povodní postižených oblastí, hlavně soukromých pozemků, by měl také platit morální zákon o fotografování, které by mělo být dovoleno po předchozím souhlasu majitele nemovitosti.

Na mimořádnou událost se můžeme jakkoliv připravit, ale pokud naučené postupy selžou tak nastává krize, která se u každého projevuje jinak.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BARTUŇKOVÁ, S., *Stres a jeho mechanismy*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2010. 137 s. ISBN 978-80-246-1874-6
2. BAŠTECKÁ, B., et al., *Terénní krizová práce*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2005. 299 s. ISBN 80-247-0708-X.
3. HÁLOVÁ, J., et al., *Velká voda (ve městě a v okres) Strakonice*. 1. Vyd. Strakonice : město Strakonice, 2002. 143 s. ISBN 80-238-9844-2
4. HENDL, J., *Kvalitativní výzkum*. 4. vyd. Praha : Portál, 2016. 437 s. ISBN 978-80-262-0982-9
5. KOHOUTEK, T., ČERMÁK I., *Psychologie katastrofické události*. 1. vyd. Praha : Academia, 2009. 362 s. ISBN 978-80-200-1816-8
6. KOZLÍK, V., *Povodeň na Blatensku*. 1. vyd. Vlastním nákladem, 2003. 36 s.
7. KROUPA, M., *Ochrana obyvatelstva*. 1. vyd. Praha : Armex Publishing s. r. o., 2006. 100 s. ISBN 80-86795-33-0
8. ŘÍHA, M., *Živelní pohromy*. 1. vyd. Praha: Armex Publishing s. r. o., 2006. 107 s. ISBN 80-86-795-32-2
9. SEKERA, J., *Rybníky na Blatensku*. 1. vyd. Vlastním nákladem, 2000. 256 s.
10. SKALSKÁ, K., et al., *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana Modul I*. 1. vyd. Praha : MV – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010. 44 s. ISBN 978-80-86640-59-4
11. ŠTĚTINA, J., et al., *Zdravotnictví a integrovaný záchranný systém při hromadných neštěstích a katastrofách*. 1. vyd. Praha : Grada, 2014. 557 s. ISBN 978-80-247-4578-7
12. VODÁČKOVÁ, D., et al., *Krizová intervence*. 3. vyd. Praha : Portál, 2012. 543 s. ISBN 978-80-262-0212-7

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 239/2000 Sb. O integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3461. [online]. [cit. 2016-11-06]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239/zneni-20140501>>.

Ostatní zdroje

1. *Blatenské listy*, Listy o velké vodě na Blatensku. 1. vyd. Blatná : Občanské sdružení Blatenské listy, 24. 3. 2003. Příloha. Vlastní.
2. *Listy Strakonicka*, Strakonicko, 1. vyd. Strakonice : Strakonice, 17. 08. 2002. 191 ročník 9. ISSN 1802-0844
3. *Listy Strakonicka*, Jižní Čechy, 1. vyd. Strakonice: Strakonice, 14. 08. 2002. 188 ročník 9. ISSN 1802-0844
4. *Listy Strakonicka*, Strakonicko, 1. vyd. Strakonice : Strakonice, 15. 08. 2002. 192 ročník 9. ISSN 1802-0844
5. *Listy Strakonicka*, Strakonicko, 1. vyd. Strakonice : Strakonice, 19. 08. 2002. 193 ročník 9. ISSN 1802-0844
6. TVARŮŽKOVÁ. L., Kapři nade vše. *Týden*. 34/2002. Praha : Mediacop s. r. o., 19. 08. 2002. 34/2002, ISSN 1210-9940, vlastní.

Seznam zkratk

CISM	International Military Sports Council
IZS	Integrovaný Záchranný Systém
PTSP	Posttraumatická Stresová Porucha

Seznam tabulek a grafů

TABULKY

Tabulka 1: Srovnání klasifikace Česká republika- Spolková republika Německo 12

Seznam příloh

Příloha č. I.

Schéma rybníční soustavy a mapka povodňové komise s uvedeným časem protržení hrází.

Příloha č. II.

Schéma povodí.

Příloha č. III.

Záchranné práce hasičů.

Příloha č. IV.

Záchranné práce vojáků.

Příloha č. V.

Třída J. P. Koubka.

Příloha č. VI.

Ulice v Podzámčí rok 1895.

Příloha č. VII.

Ulice Nábřeží Husovo.

Příloha č. VIII.

Ulice Na Příkopech.

Příloha č. IX.

Návštěva vicepremiéra Pavla Rychetského.

Příloha č. X.

Nabídka pomoci psychologů.

Příloha č. XI.

Dopady povodně na psychiku.

Příloha č. XII.

Vytopená restaurace v ulici Na Příkopech.

Příloha č. XIII.

Vytopené stavebniny.

Příloha č. XIV

Zámecký rybník.

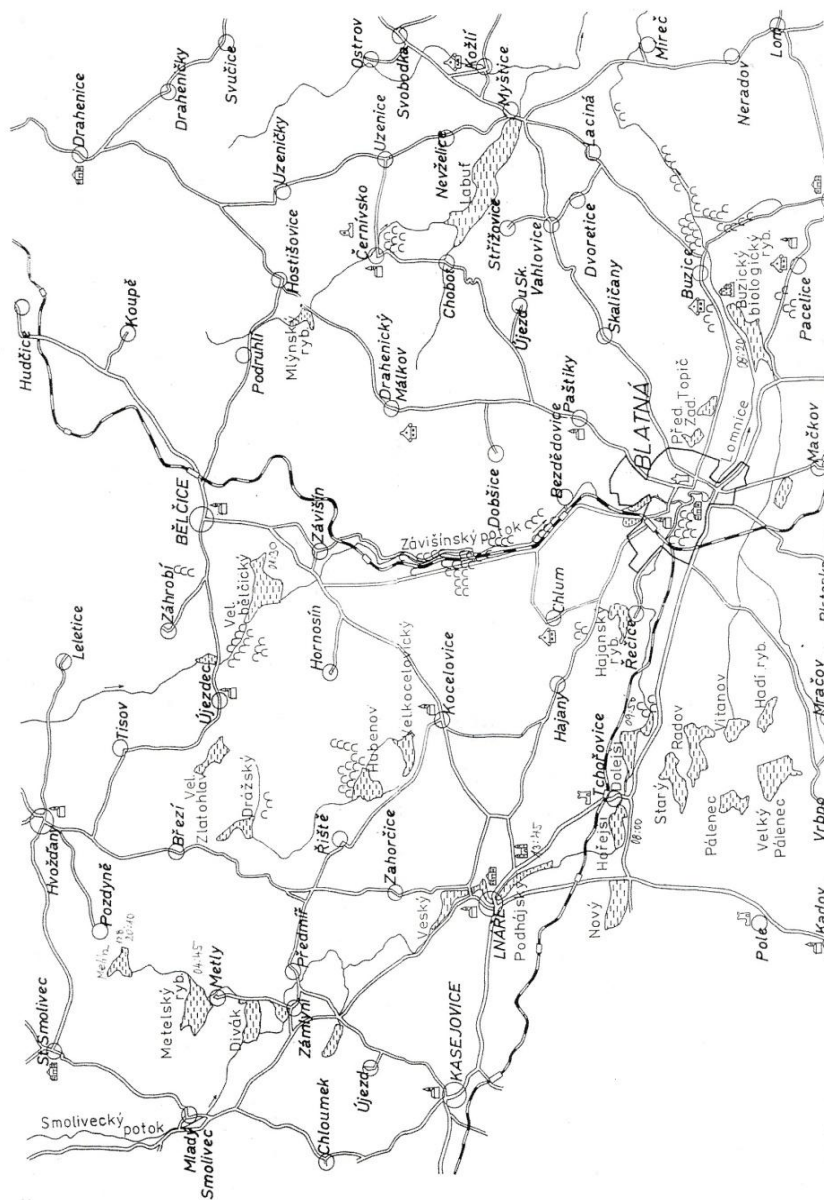
Příloha č. XV.

Lidé pozorující povodeň.

Příloha č. XVI.

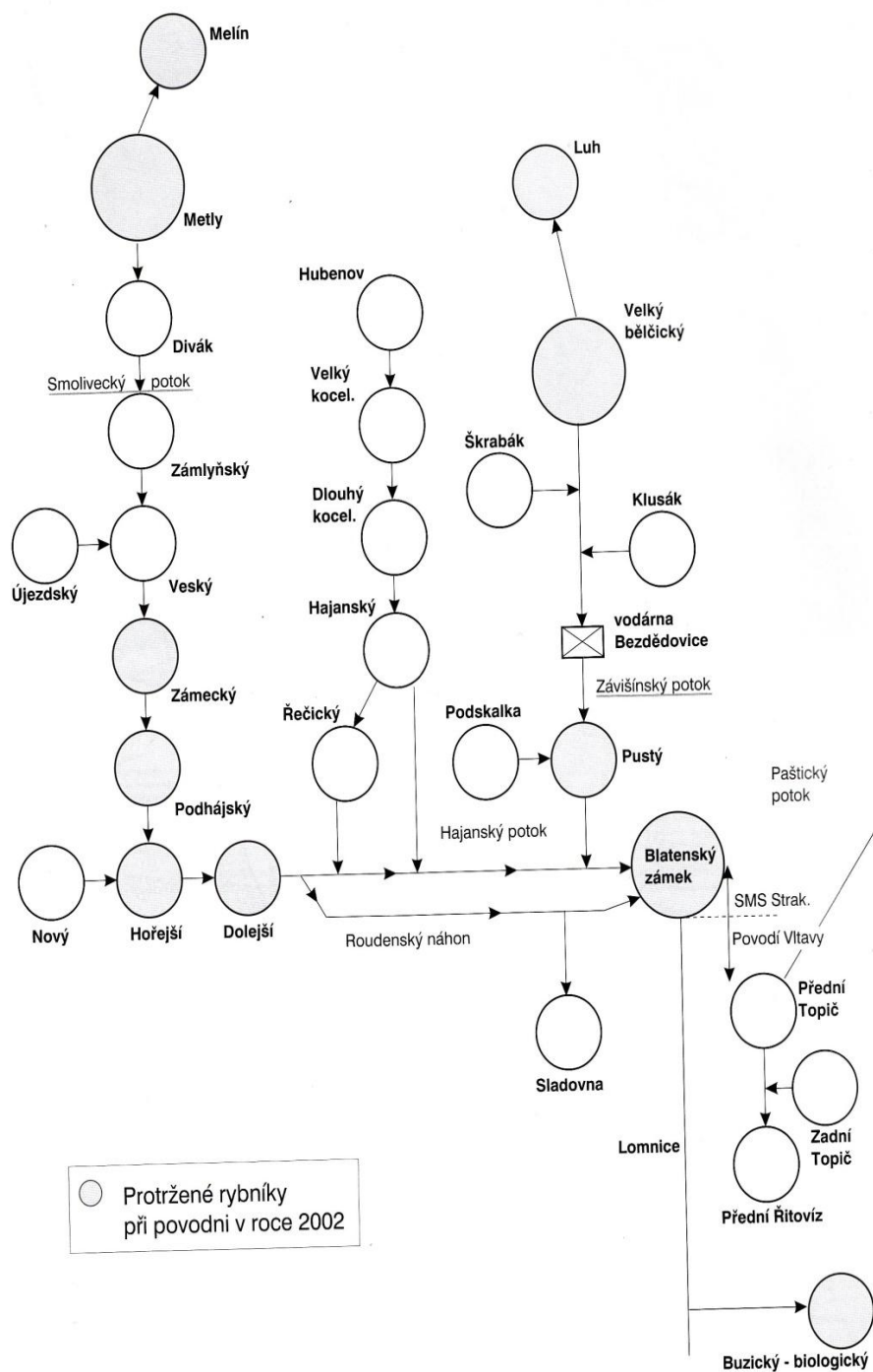
Husovo nábřeží, dům respondenta

Schéma rybníční soustavy a mapa povodňové komise s uvedeným časem protržení hrází

⁵⁵ Fotografie dostupná z : *Blatenské listy*, Listy o velké vodě na Blatensku. Blatná, 2003, s. 13

SCHÉMA POVODÍ

⁵⁶ Fotografie dostupná z : *Blatenské listy*, Listy o velké vodě na Blatensku. Blatná, 2003, s. 14.

Záchranné práce hasičů

⁵⁷ Fotografie dostupná z : KOZLÍK, V., *Povodeň na Blatensku*. Vlastním nákladem, 2003. s. XXVI.

Záchranné práce vojáků

⁵⁸ Fotografie dostupná z : KOZLÍK, V., *Povodeň na Blatensku*. Vlastním nákladem, 2003. s. XXV.

Třída J. P. Koubka

⁵⁹ Fotografie dostupná z : KOZLÍK, V., *Povodeň na Blatensku*. Vlastním nákladem, 2003. s. XXVII.

Příloha č. VI.⁶⁰

⁶⁰ Fotografie dostupná z : *Blatenské listy*, Listy o velké vodě na Blatensku. Blatná, 2003, s. 24.

⁶¹ Fotografie dostupná z : HÁLOVÁ, J., et al., *Velká voda (ve městě a v okrese) Strakonice*. Strakonice, 2002. S. 80.

Příloha č. VIII.⁶²

⁶² Fotografie dostupná z : *Blatenské listy*, Listy o velké vodě na Blatensku. Blatná, 2003, s. 24.

Starosta Blatné Josef Hosergr ukazuje vicepremiérovi a senátorovi Pavlu Rychetskému škody napáchané povodní.

Foto Petr Pučelík

Rychetský nabídl v Blatné nové rodinné domky do čtrnácti dnů

■ PETR PUČELÍK

Voda ustoupila, ale zanechala po sobě zničené jižní Čechy. Podle vládních úředníků je nyní nejdůležitější postarat se o lidi, kteří ztratili střechu nad hlavou.

Blatná - Vicepremiér a senátor Pavel Rychetský společně s ministrem zemědělství Jaroslavem Palasem přijeli v sobotu do Blatné informovat starostu města Josefa Hosergra o účinné pomoci, kterou Rychetský společně s mi-

nistry financí a zemědělství ve středu předloží vládě v již legislativní podobě. Jimi připravovaný materiál ponese název "Nařízení vlády o sociální výpomoci obětem povodní". Podle tohoto materiálu má každý, kdo přišel o střechu nad hlavou, dostat jednorázovou nevratnou výpomoc ve výši 150 000 Kč. "Současně bude mít právo dostat od státu výhodnou půjčku 850 000 Kč se čtyřprocentním úrokem, kterou může splácet dvacet let," řekl v Blatné Pavel Rychetský. "Předpokládáme, že stát také bude hradit náklady

na demolice objektů," dodal vicepremiér.

Pokud vláda připravovaný materiál schválí, dostane se lidem v Blatné, Předmítí a nejvíc postižené obci Metly ještě jedné, a to velmi účinné pomoci. "S panem ministrem zemědělství máme připravený projekt, který umožní za milión korun postavit nový rodinný domek," naznačil Rychetský. Projekt, který se narodil na ministerstvu zemědělství, počítá ze státní pomoci a zejména s pomocí Státních lesů, které dodají kubík dřeva za symbolickou jednu korunu. "A to i těm, kteří si

budou opravovat krovy," doplnil Rychetský.

Autoři "Nařízení vlády o sociální výpomoci obětem povodní" uvažují i o tom, že v nejhůře postižených oblastech by příjemcem peněz od státu na výstavbu nových domů mohla být obec, aby je mohla sama postavit. Pokud se v obcích včas připraví parcely a základové betonové desky, mohou montované rodinné domky stát do čtrnácti dnů. "S deseti počítáme v Metlách, s pěti v Předmítí a se třiceti v Blatné," řekl pro náš deník vicepremiér Pavel Rychetský.

⁶³ Fotografie dostupná z : *Listy Strakonicka*, Strakonicko. Strakonice. 2002. 17 s.

Terénní psychologové jsou připraveni kdykoli vyjet

■ ZBYNĚK KONVIČKA

Strakonicko - V těchto nelehkých dnech, kdy rozsáhlé oblasti okresu zasáhla životní pohroma, je vítána každá potřebná pomoc i odborná rada. V LST již byly otištěna důležitá telefonní čísla úřadů, hasičů, policie, bankovní čísla účtů obcí atd., ale i ta, která lidé často vyhledávají, až když je jim opravdu úzko. LST upozorňují na možnost přivolání pomoci psychologů, kteří přijedou přímo do postižených obcí. Tito tzv. terénní psychologové mají pověření Okresního úřadu ve Strakoni-

cích dostat se bez problémů i do oblastí, policií či vojskem uzavřených, a přímo v terénu vykonávat krizovou intervenci a hledat adekvátní řešení vzniklých psychických problémů. Tímto způsobem mohou lidé jednak ušetřit čas i peníze na cestu do měst, ale především včas zachytit vznikající problém a následně ho řešit. Těmito zkušenými profesionály jsou psycholog Luděk Lávička - 0776/55 99 67 a psycholožka Adéla Doležalová - 0724/ 04 66 02. Brzy by k těmto dvěma psychologům měli přibýt další tři vojenští psychologové.

⁶⁴ Fotografie dostupná z : *Listy Strakonicka*, Strakonicko. Strakonice. 2002. 18 s.

Dopady povodně na psychiku člověka potřebují i odborníka

■ HANKA HOSNEĐLOVÁ

V současné době je většina lidí z postižených záplavových oblastí zaměstnána vypjatou situací, stavěním hrází, záchranou osob i majetku, hledáním střechy nad hlavou. Co ale bude potom?

Po fyzickém vypětí nezřídka nastupují psychické problémy, které nelze podceňovat. Jsou to v podstatě zranění na duši, šrámy na duševním stavu člověka. Ne každý se dokáže s tímto dopadem vyrovnat sám. A tady nastupuje pomoc psychologů a psychiatrů.

"Dokud jsou lidé pod velkou fyzickou zátěží, jakou je nyní největší záchrana majetku a vlastně i životů, je to pro ně nezbytná motivace k činům. Dokud se vybičovat k maximálním výkonům, ale jakmile se vypětí opadne, dostavuje se stres a deprese. Není dobré nechtít se vše pro sebe, potla-

čovat tyto stavy v sobě, naopak uvolnění poskytuje možnost hovořit o těchto záležitostech třeba se svými blízkými. Někdy ale je třeba vyhledat psychologa a v naléhavějších případech psychiatra," konkretizuje problematiku psychiatr MUDr. Petr Láznicka.

Po takových zážitcích, jakých povodeň připravila nepočítatelně včetně ztráty majetku nebo blízkých osob, se nezřídka dostavuje posttraumatický dopad. Prožité hrůzy se člověku znovu a znovu vrací, vzpomínky jej pronásledují i ve spánku. Má problémy se spánkem, s jídlem, s komunikací, nemá energii plánovat, ani řešit běžné denní úkony.

"Nedokážu se vrátit do bytu, který byl v pár dnech dvakrát za sebou vyplaven a zničen. Žila bych tam nepřetržitě ve strachu a ve stresu." – To je tvrzení ženy, jejíž rodina

přišla doslova o vše s výjimkou čtyř stěn paneláku. I pro ni je životně důležité zbavit se tohoto psychického bloku.

"Tady pomůže opravdu návštěva u psychologa, pokud jsou pocity beznaděje, bezvýchodnosti či úzkosti tak intenzivní, doporučuji kontakt s psychiatrem. Dnešní medicína má k dispozici například návykové léky na spaní či antidepresiva třetí generace bez jakýchkoliv vedlejších účinků, které pomohou překlenout nejtěživější období. Je jen zastaralým předsudkem takovou pomoc odmítat. V některých případech pak hraje důležitou roli také čas, který tyto živé rány zmírňuje a strach pomalu bude vyhasínat. Ale rozhodně pohovorem s psychologem dokáže člověk svůj problém lépe analyzovat a lépe se s ním poprat," dodává MUDr. Láznicka.

⁶⁵ Fotografie dostupná z : *Listy Strakonicka*, Jižní Čechy. Strakonice. 2002. 9 s.

Příloha č. XII.⁶⁶

⁶⁶ Fotografie dostupná z : HÁLOVÁ, J., et al., *Velká voda (ve městě a v okres) Strakonice*. Strakonice, 2002. S. 79.

Příloha č. XIII.⁶⁷

⁶⁷ Fotografie dostupná z : *Listy Strakonicka*, Strakonicko. Strakonice. 2002. 20 s.

Svému jménu smutně dostál vodní zámek v Blatné

■ ZBYNĚK KONVIČKA

Blatná – Do úterý klidné, povodněmi nepostižené město dostalo ve středu mocný úder od výše položených rybníků, jejichž hráze nedokázaly udržet neobvykle vysoký objem vody. Sama baronka Hiltprandtová nařídila vypouštět zámecký rybník v okolí obklopujícího rodinné sídlo. Vše bylo marné. *"V půl třetí jsme vypadli z baráku, a to*

už bylo docela hustý. Nad Blatnou praskly rybníky Nová huť a "Metelák" (Metelský rybník), prasklo jich snad víc, ale o nich zatím nemáme informace. Ve městě jsou stržené dva mosty a dovnitř města jsme se nedostali," přibližuje situaci Jan Tvrдый z Blatné. Zatopeňy byly ulice pod zámkem, a když praskl i Pustý rybník, vzal s sebou i most a řadu objektů pod jeho hrází poničil.

⁶⁸ Fotografie dostupná z : *Listy Strakonicka*, Strakonicko. Strakonice. 2002. 18 s.

Příloha č. XV.⁶⁹

Na Příkladcích po povodni

⁶⁹ Fotografie dostupná z : KOZLÍK, V., *Povodeň na Blatensku*. Vlastním nákladem, 2003. s. 30.

Příloha č. XVI.⁷⁰

Husovo nábřeží

Husovo nábřeží

⁷⁰ Fotografie dostupná z : KOZLÍK, V., *Povodeň na Blatensku*. Vlastním nákladem, 2003. s. XXIII.